

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina IV

Broj 46

Tuzla, siječanj 1996.

Cijena 100 BHD, 4 Kn., 1 DEM

**CONDITIO SINE
QUA NON**

**POSJET BANJALUČKOG BISKUPA
FRANJE KOMARICE**

ŽENA - ODGOJITELJICA ZA MIR

**RAZMIŠLJANJA
NAKON
DAYTONA**

Ilustracija: Voštani pečat
Stjepana II Kotromanića; 1323.g.

FRA LJUBO LUCIĆ

DIFERENCIJACIJA

Hrvate Bosne i Hercegovine, a naročito Bosne i naročito Hercegovine, koji okupiraju položaje naših dužnosnika u Federaciji, lakše je danas prepoznati prema njihovim osobnim stremljenjima nego prema njihovom općem političkom opredjeljenju kojim se dobivaju ili gube izbori. Oni uglavnom ne realiziraju svoja osobna stremljenja jer nisu privrženi jakom specificiranom programu, a nepostojanje jakog specificiranog političkog programa eliminira ih sa političke scene na terenu. Opći program, sa dominantnim ciljevima kao što je uspostava domovine bio je dobar jer je domovina uspostavljena. Ali svi koji su funkcionirali kao prevoditelji, dužnosnici, i graditelji domovine ne mogu biti obnašatelji funkcija. Nisu ušli u establišment. Svaka im čast. Služili su domovini, ali ona im ništa ne duguje, dakle ne mora im ništa dati. Ostalo im je osobno zadovoljstvo što su participirali u njejoj konstituciji. Rezultat njihovih patriotskih napora jest jaka Hrvatska. To je uglavnom, za većinu, i jedina nagrada za njihova pregruća u tome cilju. Neki to teško prihvaćaju. Danas se pokazuju rezultati politike konstituiranja domovine. Bilo je tu velikih uspjeha, ali i velikih žrtava. Daleko od Zagreba, ili još specificiranije, daleko od Mostara, daleko od srca.

A posla ima. Naš predsjednik i dalje smatra svojom državom ono što je pritisnula njegova vojska. Mi njemu tu ne trebamo kao političari. Ima on i previše dužnosnika. Njegova je briga kako svoje dužnosnike namjestiti na desnoj obali. Naši, ni za živu glavu, neće na lijevu. Inekako u Sarajevu.

Posla ima u Soli. Treba napraviti i voditi politiku Hrvata ovdje, na Husinu i u Driječici. Treba praviti novu politiku jer smo u novom kontekstu. U novoj situaciji. Taj novi kontekst je i mir i jaka Hrvatska, te izmijenjena uloga Herceg-Bosne. Ta konstitucija odigrala je svoju ulogu onoliko uspješno koliko je druga strana više tretirala kao takozvanu. Jedino u Hrvata što nije i neće i ne može više biti takozvano jeste Hrvatska država. To je pobjeda.

To je makro rezultat. Mikro rezultate, nakon rata, tek treba postizati. Malo izgledamo uspavani "po tom pitanju". U Sarajevu, od naših federalnih partnera, koji su također u behutu za Hrvate koji žive pod vojskom RBiH treba tražiti više. Nemaamo politiku povratka Hrvata u Ulice i Tramošnicu, gdje nema četnika, a treba razraditi i politiku povratka u Doboj i Bosanski Brod. Treba vratiti Hrvate u njihove općine na teritoriju Soli. Od Federacije treba tražiti hrvatske škole za hrvatsku djecu. To je jedina linija gdje treba ući u predračun. Ima posla preko glave, ali na mikro razini. Taj posao vodi u pobjedu na izborima. Snove o makro dužnosnicima treba zaboraviti. "Sidi di si ...".

A. Lj.

FEDERACIJA DOBILA VLADU

Ustavotvorna Skupština Federacije BiH, na zasjedanju 31. siječnja 1996. godine, usvojila je odluku o potvrđivanju imenovanja Vlade Federacije. To je prva federalna Vlada čije su ingerencije, u skladu s Daytonskim sporazumom, razdvojene od republičke.

Predsjedni Vlade: **Dr. Izudin Kapetanović**
 - zamjenik predsjednika i ministar financija: **Drago Bilandžija**, dipl. ecc, zamjenik ministra financija: **Mirsada Čurčić-Selimović**, dipl. ecc,
 - ministar obrane: **Mr. Vladimir Šoljić**, zamjenik: **Hasan Čengić**, dipl. teolog,
 - ministar unutarnjih poslova: **Avdo Hebib**, dipl. psiholog, zamjenik: **Jozo Leutar**, dipl. politolog,
 - ministar pravde: **Mato Tadić**, dipl. pravnik, zamjenik: **Mr. Zijad Hasić**,
 - ministar energetike, rudarstva i industrije: **Enver Kreso**, dipl. ing. el. tehn., zamjenik: **Perica Jukić**, dipl. ing. el. tehn.,
 - ministar prometa i komunikacija: **Dr. Hasan Gaćanović**, zamjenik: **Pavo Boban**, dipl. ecc.,
 - ministar socijalne politike, raseljenih osoba i izbjeglica: **Ferid Alić**, dipl. stomatolog, zamjenik: **Damir Ljubić**, dipl. ing. agronomije,
 - ministar zdravstva: **Dr. Božo Ljubić**, zamjenik: **Dr. Ibrahim Ramić**,
 - ministar obrazovanja, nauke, kulture i športa: **Dr. Fahrudin Rizvanbegović**, zamjenik: **Dr. Šimun Musa**,
 - ministar trgovine: **Dr. Nikola Grabovac**, zamjenik: **Amir Zukić**, dipl. ecc,
 - ministar prostornog uređenja i okoliša: **Ibrahim Morankić**, dipl. ing. arh., zamjenik će se imenovati naknadno,
 - ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva: **Dr. Ahmet Smajić**, zamjenik će se imenovati naknadno,
 - ministri bez portfelja: **Martin Raguž**, dipl. politolog i **Nedeljko Despotović**, dipl. pravnik.

Posjeta ambasadora Republike Francuske

Ambasador Republike Francuske YVES GAUDEULA posjetio je u subotu, 27. siječnja 1996. godine gvardijana Franjevačkog samostana i župnika župe Svetog Petra i Pavla fra Petra Matanovića, s kojim je razgovarao u vrlo srdačnoj atmosferi.

Prva mirnodopska vlada RBiH

Bosna i Hercegovina je dobila prvu poslijeratnu Vladu. Na zasjedanju Skupštine RBiH 30. siječnja 1996. izabrani su:

- **Dr. Hasan Muratović**, za predsjednika Vlade, a za ministre i njihove zamjenike:
- **Dr. Jadranko Prlić**, ministar vanjskih poslova, zamjenik: **dr. Hasan Dervišbegović**.
- **Dr. Mirsad Kikanović**, ministar financija, zamjenik će biti naknadno imenovan.
- **Mr. Hilmo Pašić**, ministar pravde i opće uprave, zamjenik: **Zoran Perković**, dipl. prav.
- **Nudžeim Rečica**, dipl. e., ministar za izbjeglice i iseljništvo, zamjenik: **Vladislav Pogarčić**, profesor.
- **Neven Tomić**, dipl. ek., ministar vanjske trgovine i komunikacija, zamjenik: **Mr. Seadeta Cerić**.
- **Dr. Dragoljub Stojanov**, ministar bez portfelja.

DEVETNAEST GODINA UNIVERZITETA (SVEUČILIŠTA) U TUZLI

Univerzitet u Tuzli obilježio je 18. prosinca 1995. godine devetnaest godina rada i postojanja. Visoko školstvo u Tuzli počelo se razvijati osnivanjem Više rudarsko-tehničke škole 1958. godine, a zatim prvog fakulteta - Tehnološkog fakulteta 1959. godine. Danas u Tuzli ima sedam fakulteta: Defektološki, Ekonomski, Elektrotehnički i mašinstva, Filozofski, Medicinski, Rudarsko-geološki i Tehnološki.

Na fakultetima Univerziteta u Tuzli studira oko 5.500 studenata. U znanstveno-nastavnom procesu sudjeluje 530 nastavnika i suradnika, od toga broja 320 je u stalnom radnom odnosu. Od ukupnog broja nastavnika i suradnika 188 su doktori znanosti, a 180 magistri znanosti, odnosno specijalisti. Iako je velik broj nastavnika i suradnika tijekom rata otišao iz Tuzle, brigom fakulteta i Univerziteta o kadrovima, nastava se redovito odvija i svi su predmeti zastupljeni. Fakulteti se postupno opremaju najsuvremenijom opremom.

Od osnivanja prve visokoškolske ustanove u Tuzli, pa do danas, diplomiralo je i steklo višu spremu 11.877 studenata, visoku spremu 7.371 student, magistriralo je 280 postdiplomaca, a doktorsku disertaciju je obranilo 149 kandidata.

Vjerujemo da će Univerzitet u Tuzli dočekati 20. obljetnicu, kadrovski ojačan, suvremeno opremljen i s novim odeljima (ili fakultetima) koji su neophodni za brži razvoj i prosperitet Republike/Federacije Bosne i Hercegovine. Ovom prilikom ČESTITAMO i želimo mnogo uspjeha.

HG

"NEMOJTE SE UMORITI ČINEĆI DOBRO"

Među silnim mnoštvom svakojakih podsjetitelja ovoga gradatijekom rata, ovih dana smo imali izuzetnu čast da nas je posjetio i banjalučki biskup dr. Franjo Komarica (13. i 14. siječnja ove godine).

Kako nam je sam ispričao, posjet se dogodio sasvim neplanirano s njegove strane. Jednostavno, nekoliko sati prije dolaska predsjednika Klintonu u BiH, odnosno u NATO bazu na uzletištu Dubrave kod Tuzle, dobio je obavijest da bi, među ostalim, i on trebao biti na dočeku. Došla je i pratnja UNPROFORA i tako se ovo dogodilo.

Nakon ceremonije dočeka, pristupio mu je mr. Selim Bešliagić i pozvao ga u Tuzlu. Uz dogovor sa predstavnicima IFORA koji su imali u obvezi otpratiti ga u Banju Luku, dogovoreno je da se organizira povratak slijedećeg dana u 12 sati. Tako je biskup imao slobodnog vremena da istu večer posjeti Franjevački samostan u Tuzli i župu Morančani gdje se, na vlastitu radost, susreo s većinom svećenika ovoga kraja. Sutradan, u nedjelju, slavio je svetu misu u 8 sati u župnoj Crkvi u Tuzli.

Bila je to za nas sve velika radost i duhovno osvježenje. Teško je opisati sve dojmove. Naravno, najviše se razgovaralo o gorkim iskustvima naše crkvene zajednice u ovom ratu.

Na sv. misi u Tuzli biskup je još jednom naglasio okupljenoj Crkvi potrebu ustrajnosti u zalaganju za mir i dostojanstvo svakog čovjeka te prava na vlastiti dom. Može se uistinu parafrazirati onaj momenat je Evanđelja gdje se kaže za Isusa da im je govorio "kao onaj tko ima pravo tako govoriti", a ne kao neki licemjeri koji jedno govore, a drugo čine.

Poslije mise je uslijedio srdačan susret i razgovor sa mnogim vjernicima koji su mu željeli stisnuti i poljubiti ruku.

I mi u HG-u nismo ostali ravnodušni. Htjeli smo sve to nekako zabilježiti, da se ne zaboravi, jer bi stvarno svijet bio siromašniji bez ovakvih susreta i sjećanja na njih.

Postavili smo nekoliko pitanja, iako ih je bilo teško odabrati. Nije ni čudo, takav gost nakon toliko teškog i dugog ratnog vremena!

HG: Preuzvišeni, Dayton je prošao, vide se već neki rezultati, evo, i vi ste s nama, što dalje?

- Dayton se dogodio! Sada se treba mnogo toga dogoditi na svim razinama života. Ovo vrijeme je bilo prilika za jednu duhovnu, unutarnju katarzu. I, hvala Bogu, ta duhovna preobrazba je vidljiva. Vidljiva je po obraćenju mnogih koji su do jučer bili daleko od Boga. Na nama je, kao Božjoj djeci - Crkvi, veliki zadatak, pomoći to obraćenje dovesti do kraja. A to je put pomirenja. Naša ruka mora biti prva ispružena. Budućnost je onih koji znaju oprostiti i činiti dobro.

Ova zemlja Bosna ima pravo na dobre ljude. Zato poručujem u onom poznatom stilu: "Dobri ljudi, ujedinite se! Vaša je budućnost! Znajte, da Bog nije ni ovu zemlju izbrisao iz svoje teke!

HG: Banja Luka je bila zadnjih trideset i više godina središte ekumenske ideje između svih vjera, a naročito pravoslavnih i katolika. Posebno se u tome zalagao vaš predčasnik, blagopokojni biskup Puchler, a i vi niste na tome zastali. Da li je to svojevrsno ekumensko središte na ovim prostorima uspjelo preživjeti?

- Mi se nismo nikada toga programa i nastojanja odrekli. Kontakti su postojali. Doduše, prije rata i pred sami rat, čak 1992. godine, ti su odnosi sa pravoslavicima bili jako dobri. Imali smo i zajedničke molitve za mir: kako u katoličkoj i pravoslavnoj Crkvi tako i u džamiji.

Nažalost, vatra ekumenizma je sve manje bila vidljiva. Zapravo, mi smo i dalje ostali u kontaktu, ali nisu silnice ekumene jednako isijavale iz obiju Crkava.

Bilo je tu mnogo kočnica. Mislim da je banjalučki episkop, gospodin Jevrem, bio dosta blokiran od političara i opće situacije koja se odvijala, tako kako se odvijala.

Susretao sam i episkopa, gospodina Vasilija Kačavendu. On nam je pomogao da smo jedinom mogli okupiti dio preostalih katolika u Brčkom i s njima slaviti sv. misu. Imali smo sličan dogovor i za Bijeljenu. Crkva u Bijeljini bila je očišćena, ali vjernici se nisu usudili doći.

HG: Znamo da vam je teško u kratkom vremenu prisjetiti se i detaljno nam ispričati kako je bilo u Banjoj Luci tijekom ovog rata. Mnogo toga smo čuli drugim putovima. Recite,

molim vas, ako možete izdvojiti, koji je za vas bio najteži trenutak u ovim ratnim godinama?

- Ne mogu govoriti samo o jednom trenutku. Zlo već predugo traje. Teško je bilo čuti da ti je neki svećenik privotoren i ubijen župska ili vjerna kuća napadnuta itd.

Jednostavno, bilo je najteže gledati puk koji očekuje pomoć od svog biskupa, a ne možeš im pomoći. Često se događalo da nam ljudi dođu u biskupiju. Mole za pomoć, a nama ništa drugo nije preostalo, nego da se zajedno s njima pomolimo Bogu i čekamo da samo Bog riješi tu situaciju. I, hvala Bogu, uvijek se našlo providenje!

HG: Jesu li vam bile pri ruci strane organizacije, kao Crveni križ i slično?

- Često su tako izgledali, kao da gledaju slijepim očima. Gledaju, a ne vide!

HG: Jeste li se osjećali ostavljenim od hrvatskih političara ili čak od opće Crkve?

- Mislim da je taj angažman trebao biti veći i odlučniji. I jako nas je boljelo da nije bilo tako!

Svijetle točke su sv. Otac Papa Ivan Pavao II., naši kardinali, nadbiskup Puljić i nadbiskup Kuharić, kao i Caritas, koji nam je jedini pružao pomoć. I ne samo nama!

HG: Koliko je smrtno stradalo svećenika i časnih sestara?

- Do sada je ubijeno 5 svećenika i jedna časna sestra. Za jednog još ne znamo - radi se o velečasnom Ratku Grgiću. Svi su oni mučenici za vjeru. Jer su ubijeni samo zato što su katolički svećenici. Ubijani su čisto zbog mržnje prema katoličkoj vjeri - in odium fidei.

Inače, upravo ti ljudi su uvijek bili spremni činiti dobro i činili su ga svima. To je opće poznata stvar. Tako da, osim mržnje, nije postojao drugi razlog za tako brutalan odnos prema njima i drugim katolicima. Jer su se katolici Banje Luke stvarno bili opredijelili za mir sa svojim susjedima.

HG: Kakva je sada situacija?

- Vidljive su promjene. Ljudi su siti rata i njegove prljavštine. Žele normalan život i mir. Svima je dodijalo. Doduše, trebat će dosta posla, ali mislim da će mir i pravda zagospodariti.

HG: Mnogi su skloni ovaj rat proglasiti vjerskim ili nekim etničkim sukobom? A vi ponovno vjerujete u nekakav suživot i

Dr. Franjo Komarica

koegzistenciju različitih vjera i naroda na istim područjima? Da li je to neka vrsta evandeoske naivnosti?

- Mislim da je ovaj rat stvarno više politička projekcija koja je vješto zloupotrijebila vjerske i nacionalne komponente naroda što žive u ovom podneblju. Npr. srušen je veliki dio crkava i džamija. To je za mene više znak prazne duše i njen vrisak iz paklene praznine raznih političkih ciljeva, koji nemaju ništa korisnog ni za koju vjeru ni za koju naciju. Makar da upravo te prazne duše misle da tako služe Bogu! Ne događa se to prvi put u povijesti.

Čovjek bi morao iz ovog iskustva mnogo naučiti, a to je da se nikom ne koristi čineći zlo, osim što se čini ustupak silama pakla da se još održe na ovoj zemlji.

HG: Hoće li ovaj sporazum uspjeti?

- Mislim da hoće, barem što se nas katolika tiče. Nadam se da će ipak prevladati svi oni koji iskreno vjeruju u Boga i smoći snage surađivati s Bogom, koji je uvijek za mir!

HG: Što biste željeli poručiti našim čitateljima?

- Ljudi, vratite se Bogu i vjerskom životu! Ovaj rat bi mogao biti iskorišten kao jedna katarza - očišćenje.

Sve bi vaše čitatelje pozdravio sa udivljenjem i čestitkom da već tri godine imate svoj list koji nije niti jednog trenutka odustao od puteva gradnje mira među svim ljudima dobre volje. Ustrajte! Neka vas Bog blagoslovi!

P. M.

V ŽENA - ODGOJITELJICA ZA MIR

1. Na početku godine 1995. upravljajući pogled u novo tisućljeće koje je već blizu, još jednom upravljam svima vama, muškarcima i ženama dobre volje, svoj žarki vapaj za mir u svijetu.

Nasilje koje i dalje podnose tolike osobe i narodi, ratovi koji još uvijek krvlju zalijevaju brojne dijelove svijeta, nepravda koja opterećuje život cijelih kontinenata - sve je to već nedopustivo.

Vrijeme je prijeći s riječi na djela. Pojedini građani i obitelji, vjernici i Crkve, države i međunarodne udruge i ustanove, neka se svi osjećaju pozvanima djelotvorno se obnovljenom žarom zauzeti za promicanje mira!

Dobro znamo koliko je težak taj pothvat. Da bi bio djelotvoran i ustrajan, on se zaista ne smije zaustaviti na izvanjskim pojavama suživota, nego treba djelovati u dušama i poticati obnovljenu svijest ljudskoga dostojanstva. Iznova treba snažno potvrditi da pravi mir nije moguć, ako se na svim razinama ne promiče priznavanje dostojanstva ljudske osobe, pružajući svakom pojedincu mogućnost življenja u skladu s tim dostojanstvom.

"U sređenom i plodnom suživotu temeljno je načelo da je svako ljudsko biće osoba, što znači narav obdarena razumom i slobodnom voljom, te je stoga nosilac prava i dužnosti koja neposredno i istodobno proističu iz same njegove naravi; prava i dužnosti koja su stoga sveopća, nepovrediva i neotuđiva".

Ta istina o čovjeku glavni je ključ za rješavanje svih problema glede promicanja mira. Odgajati za tu istinu jedan je od najplodnijih i najtrajnijih načina za potvrđivanje vrijednosti mira.

Žene i odgoj za mir

2. Odgajati za mir znači činiti da se duše i srca otvore prihvaćanju vrijednosti koje je papa Ivan XXIII. u enciklici *Pace in terris* naznačio kao temelje miroljubiva društva. Te su vrijednosti: istina, pravednost, ljubav i sloboda. Riječ je o odgojnome naumu koji uključuje cijeli život i traje za cijeli život. Taj odgoj čini od osobe biće koje je odgovorno za sebe i za druge, sposobno hrabro i umno

promicati dobro cijeloga čovjeka i svih ljudi, kao što je to istaknuo i papa Pavao VI. u enciklici *Populorum progressio*. Ta izobrazba za mir bit će toliko djelotvornija koliko će više biti usklađeno djelovanje onih koji, svaki po svojoj službi, sudjeluje u odgojnim i društvenim odgovornostima. Vrijeme posvećeno odgoju najbolje je upotrebljeno, jer određuje budućnost osobe i, prema tome, obitelji i cijeloga društva. U tom smislu želim uputiti svoju Poruku za ovaj Dan mira, prije svega ženama, pozivajući ih da postanu odgojiteljice mira svim svojim bićem i djelovanjem, da budu svjedokinje, vjesnice, učiteljice mira u odnosima među osobama i naraštajima, u obitelji, u uljudbenom, društvenom i političkom životu naroda, osobito u okolnostima sukoba i rata. Neka uzmog-

na razini potpune jednakosti. Ta težnja koju ne zadovoljava nikoje drugo živo biće, tumači onaj uzvik divljena koji je sam od sebe probio iz ustiju muškarca kada je žena, prema pobudnoj biblijskoj znakovitosti, stvorena od jednog njegova rebra: "Gle, evo kosti od mojih kostiju, mesa od mesa mojega" (Post 2,23). To je prvi ljubavni uzvik koji je odjeknuo na zemlji. Ako su muškarac i žena stvoreni jedno za drugo, to ne znači da ih je Bog stvorio nepotpune. Bog ih je "stvorio za zajedništvo osoba, u kome svatko može drugome pomoći, jer su istodobno jednaki, ukoliko su osobe ("kost od mojih kostiju...") i dopunjavaju se ukoliko su muško i žensko". Uzajamnost i nadopunjavanje (recipročnost i komplementarnost), dvije su osnovne značajke ljudskoga para.

4. Druga povijest grijeha nažalost je poremetila i nastavlja remetiti izvorni Božji naum o ljudskom paru, o "biti-muškarac" i "biti-žena", sprječavajući puno ostvarenje toga nauma. No, njemu se treba vratiti, uporno ga navještati, kako bi osobito žene koje su više trpjele zbog takva manjkava ostvarenja, mogle napokon potpuno izraziti svoju ženskost i svoje dostojanstvo.

Zaista su u naše doba žene poduzele važne korake na tome putu, dolazeći do riječi na važnim razinama uljudbenoga, društvenog, gospodarstvenog i političkog života, a ne samo u obiteljskom životu. Bio je to težak i zamršen put koji ponekad nije bio lišen zabluda, ali bitno pozitivan, premda još uvijek nepotpun zbog tolikih zapreka koje su se u različitim dijelovima svijeta usprotivile tome da žena bude priznata, poštovana i vrednovana u svom jedinstvenom dostojanstvu. Izgradnja, pak, mira ne može se nadopunjati i zajedničkom pozivu na ljubav, koji poziva muškarce i žene da složno teže miru, i da ga zajedno izgrađuju. Već od prvih biblijskih stranica doista je čudesno izražen Božji naum: on htjede da između muškarca i žene bude odnos dubokog zajedništva u potpunosti uzajamnosti spoznaje i dara. U ženi muškarac pronalazi sugovornicu, da s njom suobraća

U zajedništvu ljubavi

3. Ovaj naročiti poziv ženi da bude odgojiteljica mira temelji se na razmišljanju kako je njoj Bog "na osobit način povjerio čovjeka, ljudskog biće". To se, pak, ne smije shvatiti u isključivom smislu nego više prema logici uloga koja se nadopunjavaju i zajedničkom pozivu na ljubav, koji poziva muškarce i žene da složno teže miru, i da ga zajedno izgrađuju. Već od prvih biblijskih stranica doista je čudesno izražen Božji naum: on htjede da između muškarca i žene bude odnos dubokog zajedništva u potpunosti uzajamnosti spoznaje i dara. U ženi muškarac pronalazi sugovornicu, da s njom suobraća

Žena mira

5. Da bi odgajala za mir žena mora nadasve gajiti ga u sebi. Unutrašnji mir dolazi od spoznaje da nas Bog ljubi i želje odgovoriti njegovoj ljubavi. Povijest je bogata divnim primjerima žena koje, osnažene tom spoznajom, znadoše uspješno se sučeliti s teškim prilikama iskorištavanja, diskriminacija, nasilja i rata.

Mnoge žene, osobito zbog društvenih i uljudbenih uvjeta, ne postižu pravu svijest svoga dostojanstva. Druge su žrtve materijalističkoga i hedonističkog poimanja koje ih smatra pukim oruđem užitka, te se ne usteže od organiziranja njihovog izrabljivanja u nedostojnom trgovanju, čak u najmlađoj njihovoj dobi. Njima treba posvetiti posebnu pozornost osobito onih žena koje su po svom odgoju i osjećajnosti sposobne pomagati im da otkriju vlastito unutrašnje bogatstvo. Žene nek pomažu ženama oslanjajući se na dragocjeni i djelotvorni doprinos što ga u tom cilju već iskazaše udruge, pokreti i skupine od kojih su mnoge religioznog nadahnuća.

6. U odgoju djece prvotna je uloga majčina. Zbog naročtoga odnosa koji je povezuje s djetetom, osobito u prvim njegovim godinama, ona mu pruža onaj osjećaj sigurnosti i pouzdanja, bez kojega bi teško moglo pravilno razviti svoj osobni identitet i, dosljedno, uspostaviti pozitivne i plodne odnose s drugima. Taj izvorni odnos između majke i djeteta također ima sasvim posebnu odgojnu moć na religijskoj razini, jer omogućuje da se djetinja duša i srce usmjeri prema Bogu mnogo prije nego što započne izričiti religiozni odgoj.

U toj odlučnoj i osjetljivoj zadaći nijedna majka ne smije biti prepuštena sama sebi. Djeci treba nazočnost i skrb oboje roditelja, koji ostvaruju svoju odgojnu zadaću prije svega utjecajem što proizlazi od njihova ponašanja. Kakvoća odnosa među bračnim drugovima duboko utječe na psihologiju djeteta, te uvelike uvjetuje odnose koje ono uspostavlja s okolinom, kao i one koje će ono razviti u tijeku svoga života.

Taj je prvi odgoj od osnovne važnosti. Ako je saobraćanje s roditeljima i drugim ukućanima označeno srdačnim i pozitivnim odnosima, djeca neposrednim iskustvom prihvaćaju vrijednosti koje promiču mir: ljubav za istinu i pravednost, svijest odgovorne slobode, cijenjenje i poštivanje

drugih. Istodobno, rastući u sredini koja ih toplo prihvaća, djeca su sposobna prihvatiti i Božju ljubav koja se odražuje u njihovim obiteljskim odnosima, što ih potiče da sazrijevaju u duhovnom ozračju koje je sposobno usmjeriti ih da se otvaraju prema drugima i da se darivaju bližnjemu. Odgoj za mir, razumije se, traje u svakom razdoblju rasta te ga treba posebno gajiti u teškom razdoblju prve mladosti, kad prijelaz od djetinjstva u zrelu dob nije bez opasnosti za te mlade koji su pozvani na odlučne životne odluke.

7. Sučeljena s izazovom odgajanja, obitelj se predstavlja kao "prva i osnovna škola društvenosti" (8), prva i osnovna škola mira. Nije stoga teško nazrijeti potresne posljedice kojima se ide u susret kad je obitelj označena dubokim krizama koje je ugrožavaju ili čak lome unutrašnju ravnotežu. Često su u takvim okolnostima žene prepuštene same sebi. A upravo je potrebno da baš tada budu prikladno pomognute ne samo od stvarne uzajamnosti drugih obitelji, religioznih zajednica i skupina dragovoljaca, nego također od države i međunarodnih organizacija posredstvom prilagođenih ustanova čovječnog, društvenog i gospodarstvenog pomaganja, što će ženama omogućiti da se suočavaju s potreba svoje djece a da ne budu prisiljene prekomjerno ih lišavati svoje nezamjenjive nazočnosti.

8. Drugi teški problem pojavljuje se ondje gdje još traje nepodnosivi običaj da se dječaci i djevojčice već od početka njihova života različito vrednuju. Ako djevojčice već u najnežnijoj dobi bivaju potiskivane ili manje cijenjene, bit će teško oštećena njihova svijest o vlastitom dostojanstvu i neizbježno ugrožen njihov skladni razvitak. Početna diskriminacija odrazit će se na cijelom njihovom življenju, priječeći im cjelovito uključivanje u društveni život.

Kako bismo, dakle, mogli ne priznati i ne ohrabriti neprocjenjivo djelovanje tolikih žena, poimence tolikih ženskih redovničkih zajednica, koje se na raznim kontinentima i u različitim uljudbenim sredinama ponajprije posvećuju odgajanju djevojčica i žena? Kako se također ne bismo sa zahvalnošću sjetili svih žena koje su djelovale i dalje djeluju na području zdravstva, često u vrlo škrtim okolnostima, nerijetko uspijevajući osigurati preživljavanje brojnih djevojčica?

Žena, odgojiteljica društvenoga mira

9. Kad žene imaju mogućnost potpuno prenositi svoje darove cijeloj zajednici, pozitivno se preoblikuje sav način poimanja i organizacije društva, što vodi boljem shvaćanju bitnog jedinstva cijele obitelji čovječanstva. Tu nalazimo najvažniju pretpostavku za utvrđivanje istinskoga mira. Stoga je koristan razvitak koji vodi sve većoj nazočnosti žena u društvenom, gospodarstvenom i političkom životu na mjesnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Žene imaju pravo pravo da se djelatno uključuju u sve javne službe, te njihovo pravo treba biti potvrđeno i zaštićeno, gdje se to pokaže potrebnim, također odgovarajućim zakonima.

Priznavanje uloge žena u javnosti ipak ne smije umanjiti njezinu nezamjenjivost u obitelji. Ondje je zaista od neprocjenjive vrijednosti njihov doprinos društvenom napretku, makar to ne bilo dovoljno priznato. Glede toga neću posustati tražiti da se poduzimaju odlučni koraci u smjeru priznavanja i promicanja tako važnih vrijednosti.

10. U naše doba, potresni i zabrinuti prisustvujemo bujanju svakovrsnog nasilja. Ne samo pojedinci nego i čitave skupine kao da su izgubile svako poštivanje prema ljudskom životu. Žene i čak djeca nažalost se nalaze među najčešćim žrtvama takva slijepog nasilja. Riječ je o odurnom divljaštvu koje se duboko protivi ljudskoj savjesti.

Svi smo pozvani činiti sve što je moguće da bi se od ljudskoga društva udaljila ne samo strahota rata, nego također svako ugrožavanje ljudskih prava, polazeći od onog neprijepornog prava na život koje ljudska osoba ima od samog svog začeca. U gaženju prava na život makar samo jednog ljudskog bića sadržana je klika i skrajnjega ratnog nasilja. Pozivam stoga žene da se sve i uvijek svrstaju na stranu života; te istodobno sve pozivam u pomoć ženama koje trpe i naročito djeci, osobito onoj

kojasuiskusilabolnelomove potresnih ratnih iskustava. Samo pozorna i skrbna ljubav može učiniti da oni opet počnu gledati u budućnost s povjerenjem i nadom.

11. Kad je moj dragi prethodnik papa Ivan XXIII. upozorio da je sudjelovanje žena u javnom životu jedno od znakova našega doba, nije zaboravio navijestiti da one, svjesne svoga dostojanstva, neće više trpjeti da se s njima postupa kao da su sredstva a ne osobe.

Žene imaju pravo tražiti da se poštuje njihovo dostojanstvo. Istodobno im je dužnost promicati dostojanstvo svake osobe, muškarca kao i žena.

U tom smislu nadam se da će brojni međunarodni pothvati predviđeni u godini 1995. od kojih će neki biti posebno posvećeni ženama, kao što je Međunarodna konferencija o jednakosti, razvoju i miru što je u Pekingu priređuju Ujedinjeni narodi - predstavljati važnu priliku za humanizaciju međusobnih i društvenih odnosa u znaku mira.

Marija - uzor mira

12. Marija, Kraljica Mira, svojim materinstvom, primjerom svoje spremnosti za pomoć svačijim potrebama, svjedočenjem svoje boli bliska je ženama našega doba. Ona je s dubokim osjećajem odgovornosti proživljavala naum što ga je Bog odlučio u njoj ostvariti za spas svega čovječanstva. Svjesna čuda koje je Bog u njoj učinio učinivši je Majkom svoga Sina što posta čovjekom, prva joj je misao bila poći u pohode ostarjeloj rođakinji Elizabeti, da bi joj pružila svoje služenje. Ta joj je susret omogućio da divnom pjesmom "Veliča duša moja Gospodina" (Lk 1,46-55) izrazi svoju zahvalnost Bogu koji je s njom i po njoj započeo novo stvaranje i novu povijest. Prizivam Presvetu Djevicu da podupire muškarce i žene koji se, služeći životu, zauzimaju za mir. Neka njezinom pomoću uzmagnu svjedočiti svima, osobito onima koji, živeći u mraku i patnjama, gladauju i žedaju pravde, kako je svojom ljubavlju naočtan Bog Mira.

Koridor POSAVINA LIPA I BOGATA"

18. siječnja ujutro otputova je fra Marko Šteko u Zagreb "preko koridora". Onaj andrićevski tip fratra što gleda svoja posla i priča svoju priču, što, kad ga upitate kako ste fra Marko, odgovara: K'o fratar". Značenje tog lakonskog odgovora zna samo on i naravno ostali fratri. Mi drugi što mislimo da znamo, svjesni smo koliko je sve to nama neuhtvatljivo i misteriozno. Oni koji su u zadnjih mjesec dana slušali njegovu priču kako će "na tečaj u Zagreb ići preko koridora", šutjeli su u nepovjerenju, a kad je večer prije, poslije koncerta u Kristalnoj dvorani hotela "Tuzla", rekao da konačno sutra kreće, sve je izgledalo nezrelo i nepromišljeno. Kao da je bio pomalo uvrijeđen zbog naše sumnjičavosti.

I onda 18. već u podne, nazvao je iz Tolise. Bože, započinje li to neko vrijeme za koje se činilo da više neće nikad uopće doći? Zar već u Tolisu stižemo za sat i pol? Sve te mlade mise, sve te Velike Gospe, "kirbaji", svinjokolje, i svatovi što su nam ovih ratnih godina bili tako daleki, opet nam se približiše. "Posavina lipa i bogata..." pjeva uz šargiju narodni pjevač, tugujući zbog porušenih vidovačkih i kopaničkih kuća. Evo nas opet, Posavino, tebi u tvoju ljepotu i bogatstvo, tvoje široke rukave, ponosne djevojačke šlinge i fesiće, momačke anjucugove i torbake.

Da nam je još jedan fra Marko pa da nas jednog podneva nazove sa Plehana ili s Cera i Foče. Jer tamo se neće uputiti nitko tko puno procjenjuje i svoju glavu precjenjuje. Tamo se mora uputiti svećenik, fratar. Pa ćemo onda mi! Taj putokaz mi smo uvijek znali slijediti. Ako smo na časak skrenuli sa smjera i ako nam se učinilo da postoje drugi putovi i drugi predvodnici, to je zaista bilo samo na kratko. Bude li među nama onih koji još nisu sigurni koga nam je slijediti i na koga se ugledati, tada je to zbilja njihov problem. Što prije bude jasno, to bolje!

Kad već ljudi pristaju ići prvi treba ih zahvalno prepustiti tom povijesnom "krčenju". U narodnoj epici uvijek su prvo klane "ovce preodnice" pa ipak je uvijek bilo onih koji su predvodili. Samo treba biti pošten. Tko stane u prvi red, neka ostane u prvom redu. Da se opet neki ne prestroje na vrijeme pa nam one iz zadnjih redova ne predoče kao prvoredne, promatrajući obrnuto.

Župna crkva u Kapanicama prije rata. U ratu je oštećena i obeščašćena

Dakle, fratri se vraćaju, svi svećenici se vraćaju. Banjalučki biskup je izričit u jednom svom pismu hrvatskom dužnosniku - "Svi se moraju vratiti". To je naš imperativ. Ako nas drugi ne znaju pa smatraju da od Bosne nema ništa, da se mora razdvojiti, onda valda mi sebe znamo. U ove četiri godine vidjeli smo da naša domovina nije tamo gdje nam je dobro, nego da je ona vrlo jasno ocrtana i prepoznatljiva. Bosna je naša sudbina. Gorički župnik je pun optimizma. "Samo je u povratku spas", kaže "parok Mića", kad je nedavno boravio u živičkom kraju. Taj svećenički optimizam, ta nekakva dodatna energija, što je ne susrećemo

kod drugih zvanja, ovih dana je jako uočljiva.

Biskup Komarica pjeva. Vedar je. Svako malo nešto podvikne. Mi, zburjeni snagom njegove vjere u Bosnu i njezine ljude, nesprenni na ovakav optimizam, očekivali smo skrhanog čovjeka, punog nepovjerenja u ljude i to ne samo one "s druge strane bojišnice." Ma kakvi!

Zbilja, i oni najnepovjerljiviji koji i danas govore o besperspektivnosti Bosne, kad čuju i vide ove mudre ljude, moraju malo ustuknuti. "Mi smo se rodili tu, netko se drugi rodio tamo, naš je posao ovdje, onoga drugoga onamo". Nije važno čija je

to misao. Nitko je nije izgovorio u ovom obliku, ali je to movens za sve one koji se još pitaju. To je bit našega poslanja na zemlji.

Očistili smo sve europske ulice i kavane. Oprali smo im posude i izgradili kuće. Europa se blista uglačana našim rukama. Naše su ulice prljave, kavane zapuštene, posude porazbijano, kuće porušene. Mi to sve znamo popraviti. To nam Europa neće uraditi. Moramo sami. "Uzdaj se u se i svoje kljuse". Nikud nećemo stići tražeći krivca svojim stradanjima. Što je, tu je. Naše je breme teško. Mi to baš ne razumijemo najbolje. Mi koji punimo crkve po Hrvatskoj i Europi, mi sa tolikom snagom vjere, nismo baš najbolje razabrali taj Božji odabir, Božji način očitovanja ljubavi prema odabranim. Omakne nam se: "Što baš mi, i što baš ovako teško?" Pa neka, neka bude i prigovora. Mi ćemo svoje breme iznijeti smijući se i pjevajući sa Komaricom, Štekom, i ostalima. A oni drugi što se prave pametniji, i što nam stalno ukazuju što trebamo i kako trebamo, gledat će nas s nepovjerenjem. Mi ćemo se, kad prijedemo koridor, javiti - halo, zovemo s Foče, zovemo s Plehana. A oni što se govorili - ne može se proći, ne može se tamo živjeti i vratiti, nek ne podižu slušalicu. Neka slušalicu podignu oni što krče putove.

M. P.

FEDERACIJA U PRIMJENI

Na ovom području žive različiti narodi. Mnoge stvari nas vežu, razlike su u vjeri i naciji, što ni u kom slučaju ne znači da su nepremostive.

Hrvati-katolici su bili naseljeni do rijeke Drine, a po nekim izvorima i preko te rijeke. U posljednja dva-tri stoljeća, pravac seljenja je Zapad. Tendencija je nastavljena i u ovom stoljeću. Tome je podignio i drugi svjetski rat kada su Hrvati-katolici u Bosni trpjeli zbog loše vođene politike u ratu i miru.

U ovim prostorima su se ipak zadržali, jer je kraj dosta bogat, kako svjedoče povijesni izvori poznat je kao trgovačko središte još u doba Rimljana. Za vrijeme vladavine Austrougarske monarhije prostori Bosne se približavaju zapadnoj Europi po smjernici razvoja.

Izgrađeni su kao prvo putevi, pruge, izvršena opsežna istraživanja prirodnih bogatstava, podignuti rudnici ugljena, solni bunari, solane, tvornica sode. Širi se školstvo, zdravstvo, šport i dr.

Ako se pogleda raspored stanovništva na sadašnjem prostoru tuzlanske općine (pretpostavljam da je manje-više bio i prije takav raspored) tu žive pretežno Muslimani i Hrvati - katolici, a manji prostor su zauzimali Srbi.

Kako se je u zadnjih stotinjak godina ovo područje razvijalo dolazilo je i do ekonomskih migracija naroda u ovu razvijenu zonu. Domicilno stanovništvo je postajalo manjina i sve manje bilo u mogućnosti da odlučuje o svom životu i radu. Mnoga industrijska postrojenja, pod-

zemni i površinski rudnici, putevi, pruge po tadašnjim zakonima bili su prioritetni i od "državne važnosti". Za sve to dobivala se novčana pomoć koja je iznosila najviše za gradnju jedne kuće i kupnju automobila (potrošnog dobra). Stanovništvo je ostajalo bez sredstava privređivanja i najčešće je bilo primorano na iseljenje (naročito izraženo za hrvatsko pučanstvo ovih krajeva).

Sadašnje vrijeme treba iskoristiti da se te tendencije zaustave. Pitamo se kako?

Nadolazeće vrijeme ide ka tome da se svo bogatstvo ili bar jedan veći dio privatizira. To može biti kobno za one koji su u manjini ako se ne predvide takve podjele koje će uzeti u obzir podrijetlo ljudi kojima će pripasti. Tu treba uzeti jedan datum koji će biti referenca za podatak o domicilnom pučanstvu. Uzmimo procentualni sastav puka na kraju drugog svjetskog rata. Doseljeni su negdje ostavili imanja i neprimodno zauzeli ove prostore na kojima su izgrađene tvornice i naselja, a Hrvati su dobivali mala obeštećenja. O ovome se mora voditi računa u svakom poduzeću, ustanovi, zdravstvu, školstvu itd.

Sadašnju situaciju, kada je udio Hrvata u općini opao, treba popraviti pozivanjem odbjeglih da se vrate. Ako to ne uspije, onda zaustaviti svaku trgovinu nekretninama koje su pripadale Hrvatima kako bi se poboljšao prirodni priraštaj.

Mr. Viktor BARIČAK

Razmišljanja nakon svega (Daytona)

HRVATI BOSNE I HERCEGOVINE NAKON SLOBODNIH IZBORA 1991. I DAYTONA

Kad se čovjek prisjeti vremena pred slobodne izbore u bivšoj Jugoslaviji i to uspoređi sa današnjom situacijom, da mu se krv sledi u žilama. Što smo od tih promjena očekivali? Čemu smo stremili? A što smo dobili?

Poznato nam je da su Hrvati u BiH uglavnom miroljubivi i tolerantan narod. Naučila ih je na to povijest. Oni su upravo zbog te svoje povijesti posebno vezani za svoju vjersku zajednicu - njeno vodstvo. Zato nije čudo da je za Hrvata i BiH u njegovom biću bila posebna simbioza vjerskog i nacionalnog. Tako da je u pravilu otpad od vjere značio i otpad od nacije. Ili povratak vjeri, u isto vrijeme povratak naciji.

Vjera nas uvijek okuplja na temeljima evanđeoskog programa. Znači na programu i zalaganju za ljubav prema Bogu i svakom čovjeku. To je ona sigurna i najsigurnija veza među ljudima i drugim nacijama unutar zajednice BiH. To je bila već jedna filozofija života gdje se jedni "prave da ne vide, a drugi ne smiju da upadljivo promatraju (Andrić)". I tako je tekao život od pamtljivijaka.

Došli su izbori. Jedna se strana zauzimala za suverenu BiH, druga za "neku vrstu asimetrične federacije", treća za još vidljivije i jače povezanu BiH sa Srbijom.

Međutim, situacija je nametnula nešto drugo. Srbi su ustrajali u svojoj koncepciji i dobili pola Bosne koju će kad-tad pokušati ujediniti sa Srbijom. Sad će se taj dio službeno zvati Srpska republika. Muslimani su promijenili stav pa su od asimetrične federacije prešli na borbu za suverenu muslimansku Bosnu, a Hrvati po svojoj prilici izgubili potpuno Bosnu.

Što se to dogodilo Hrvatima? Niti je jednostavno ovo pitanje ni odgovor na njega! Sada je, dakle, vidljivo da od onog oštrog zauzimanja za suverenu BiH nema ni govora, barem za predstavnike službene hrvatske politike. Crkveno vodstvo je doduše ostalo na tim principima, jer nije lako mijenjati principe, posebno ako su oni realni i moralni. Politika se potrudila da svojim potezima, umjesto da oštrije "udari pastira, kako bi se stado raspršilo", udari stado i tako ga rasprši po cijelom svijetu, pa su i pastiri ostali nemoćni. Mnogi su morali za stadom u svijet i Bosna "šaptom pade".

Tko je to pokolebao Hrvate BiH u njihovoj odluci da Bosnu učine suverenom državom ravnopravnom svim okolnim državnim entitetima? Da li je to želja i osjećaj o tzv. rezervnoj domovini koja je djelimično nametana hrvatskom puku u BiH i od Muslimana i od nekih političkih prvaka iz Hrvatske, ili onaj iskonski strah od "četništva i muslimanskog fundamentalizma" koji je vidljiv u cijelom svijetu, a opaža se i u (ne) spretnim potezima određenih vrhovnika vodeće muslimanske partije SDA?

Stvarno su to pitanja i odgovori koja zaslužuju posebnu elaboraciju, ali i tako očito vidljiva, da ne treba puno pameti da se vide sve opcije odgovora.

Pozabavimo se ovaj put sa problemima koji dolaze sa hrvatske strane. Jer lijepo kaže narodna poslovice: "Prvo pometi dvorište pred vlastitom kućom...".

Započet ćemo od teze da je sve vidljivo što se toga tiče. Iz razno-raznih razloga ona predizborna i izborna teza o

suverenoj Bosni u politici HDZ-a je potpuno nestala. Doduše, ona je **motivirala" i poznati Referendum o položaju BiH u odnosu na republike bivše Jugoslavije. Ona je bila i svjesno opravdanje naroda za rat i srpsku agresiju na dva druga konstitutivna naroda, makar da bi rata bilo i onako i ovako!**

Mislimo da se u hrvatskoj politici dogodio obrat izazvan nejedinstvom europskih država u pogledu budućnosti BiH kao države. Doduše, one su je sve priznale, ali svojim ponašanjem nisu htjele ništa učiniti da bi svoje priznanje učvrstile. Sve je ostalo na deklaracijama i izjavama. Uz vješti nagovor, kako kaže "predstojnik svih Hrvata", nekih svjetskih čimbenika kao što su Englezi i Francuzi, HDZ potpuno mijenja svoju politiku i pristaje na svojevrstu kušnju u vjernosti BiH. Uz te čimbenike, vidljiva je promjena ili skretanje muslimanske politike sa osnovnih pozicija Ustava iz 1974. godine. Sve se više tvrdi da su Muslimani temeljni narod BiH, a ostali u onoj mjeri koliko se budu prilagodili temeljnom narodu. Naravno, to će onda još više pripomoći nacionalnom fundamentalizmu svijetu, ali i sve težem razumijevanju onih država u svijetu koje su cijelo vrijeme bile za koncept suverene države na ovim prostorima, kao države tri konstitutivna naroda.

Ovo može donekle poslužiti HDZ-u kao isprika i opravdanje za odustajanje od predizborne i referendumske politike i za opravdanje ratnog sukoba između Muslimana i Hrvata.

Jedini je problem što su ostavili dojam svjetskim promatračima da su u sukob prvi pošli. Zato nije ni čudo da se uspjeh ili neuspjeh ostvarenja Washingtonskog sporazuma sve više stavlja na dušu Hrvatima.

Izlaz iz svega ovoga je ujedinjenje svih Hrvata u namjeri i ideji da je cijela Bosna dio njihovog sveukupnog interesa i domovine! Da se Hrvati BiH samostalnije promatraju i tretiraju od ukupne politike Republike Hrvatske. Zapravo, jasno je da Hrvati BiH moraju biti u tijesnim vezama sa Hrvatskom, a preko Hrvatske i Zapadom da bi mogli opstati u BiH. Međutim, ne smiju si dopustiti tako šarlatansku situaciju kad je u pitanju njihova vodeća partija koja ih predstavlja u BiH parlamentu. Oni moraju izabrati takve ljude koji će se izboriti za vlastiti autoritet i unutar BiH i u Republici Hrvatskoj. Ovakva simbioza partije kao što je slučaj HDZ-a BiH i HDZ-a Hrvatske je jednostavno propast. Kako reče jedan naš bosanski publicist promjena partijskih čelnika u HDZ-u BiH je za Ginisovu knjigu rekorda. Prisetimo se od 1990. godine su bili predsjednici HDZ-a: Peranović, Ključić, Brkić, Boban, Kordić, Lozančić, Žepić. Što to pokazuje? Pokazuje toliko omalovažavanje doprinosa bosanskohercegovačkih Hrvata općoj borbi za globalne hrvatske interese. Da ne govorimo koliko je nesposobnost jednog predsjednika HDZ-a da od 800 tisuća Hrvata nađe dva tri pametna čovjeka koji će mu pomoći da ne pravi ovakve slalome u politici BiH. Jednostavno, sve ispada tako tragično, da se Hrvati Bosne neće moći od ovog udara kolebljive i nekozistentne politike oporaviti ni za tristo sljedećih godina.

Nadamo se da je sada, nakon Daytona, nastala nova prilika za povratak na predratne i predizborne pograne hrvatskog i muslimanskog naroda. Nema alternative: ili zajedno ili Bosne neće moći biti, a opet će morati zajedno samo pod drugim uvjetima i bez pola Bosne što je ovako glat pružiše kao ponudu Srbiji. Taj dio će biti vrlo teško, čak i krvlju, povratiti i to samo uz pretpostavku velikog jedinstva u Federaciji BiH.

N.M.

- CONDITIO SINE QUA NON -

Bosna i Hercegovina, kao zajednica naroda, od povijesnog nastanka imala je razne oblike svog uređenja i državničkog ustrojstva. Postojala je kao samostalna država monarhijskog ustrojstva, kao podanička država, država pod protektoratom druge države, kao socijalistička Republika i kao Republika Bosna i Hercegovina. Vijek državničkog postojanja i razni oblici njenog državnog uređenja je tisućljetne veličine i ostaje iza nas i današnjeg vremena.

U ovo naše vrijeme, Bosna i Hercegovina se formirala kao federacija (18. ožujka 1994. godine).

Federaciju Bosne i Hercegovine uspostavljaju Bošnjaci i Hrvati, kao konstitutivni narodi, zajedno sa ostalim građanima Bosne i Hercegovine, a sastoji se od federalnih jedinica sa jednakim pravima i odgovornostima. Odluka o ustavnom statusu teritorija Republike Bosne i Hercegovine sa većinskim srpskim stanovništvom bit će donesena tijekom pregovora o miru na Međunarodnoj konferenciji.

Službeno ime Federacije je - Federacija Bosne i Hercegovine.

Smisao ovog napisa je da istakne prednosti federalnog uređenja Republike Bosne i Hercegovine putem organiziranja federalnih jedinica (kantona).

Možemo konstatirati da je po prvi put u svojoj povijesti, Bosna i Hercegovina izabrala organiziranost unutarnje strukture u obliku Federacije.

Povijest je pokazala da su federalno uređenje države najblagotvorniji oblik koji je nove države doveo do današnjeg progressa u razvoju nacionalnog, ekonomskog, socijalnog, etničkog, kulturnog i konfesionalnog-vjerskog razvoja osobnosti svakog naroda i građana koji sačinjavaju sveukupnost federalnog uređenja. Među najstarije države federalnog uređenja ubrajaju se SAD (od 1787. godine, formirana od 13 država - britanskih kolonija).

Kasnije nastaju - Meksiko, Argentina, Venecuela, Brazil, Kanada, Australija, Južna Afrika,

Bez susjeda, prijatelja, bez svojte, bez zakona, bez ognjišta, takav čovjek želi sukobe, rat, jer je usamljen i prepušten igri slučaja. Takvi ne teže zajedničkom životu i iz njega se izopćavaju.

Novi Zeland, a u Evropi - Švicarska 1848. godine, Njemačka 1871. godine i druge. Bitno je napomenuti da sve navedene zemlje - države i danas svoje unutarnje uređenje zasnovavaju na principima Federacije i federalne organiziranosti.

Sva najpoznatija iskustva i oblici uređenja iz svjetskih federalnih uređenja država pretočena su u federaciju Bosne i Hercegovine. Principi, prava i slobode u Federaciji Bosne i Hercegovine obuhvaćaju - pravo na život, slobodu, jednakost u svim oblicima, privatnost, zaštitu obitelji i imovine, slobodu govora, tiska, mišljenja, savjesti i uvjerenja, slobodu religije, udruživanja, obrazovanja, političko udruživanje i pripadnost političkim strankama, pristup javnim službama, da biraju i budu birani.

Navedena prava i slobode upućuju svakog građanina Federacije da je zaštićen i da može pozitivno djelovati i graditi život u Federaciji po svom uvjerenju.

Čovjeku, ljudskom biću, posebice u današnjim uvjetima življenja, potrebna je ljudska zajednica u kojoj će se kao pojedinac moći zaštititi, ostvariti svoja prava, razvijati obitelj i osigurati slobodu i samostalan razvoj obitelji u zajednici. U takvoj zajednici moguće je, na današnjim principima uređenja države osigurati razvoj društva, obitelji pojedinca i države kao takve. Uskogrudnost, u primjeni pojedinih principa koje svijet danas usvaja, ne može se podržavati, jer ona će uništiti i zajednicu i državu.

Čovjek je po svojoj prirodi društveno biće i zato želi da živi u državi. S toga ljudi, i kad im nije potrebna međusobna pomoć, teže zajedničkom životu.

Opći interes ujedinjuje ljude, utoliko ukoliko svatko ima udjela u sretnom životu. To je najviši cilj kome teže svi i zajedno i ponaosob. A ljudi se udružuju i radi samog života, jer i u životu, samom po sebi, možda ima nešto sreće i drže se državne zajednice

radi toga, da ih ne bi odviše zla snašlo u životu.

Zato, kada je država zasnovana na jednakosti i ravnopravnosti građana i naroda, oni traže da sudjeluju u državnoj upravi po principu izmjenjivosti, na načelima sposobnosti i doprinosa općem dobru svih. Zbog koristi koju donosi država u vlasti, ljudi žele neprestano vladati, radi toga je važno da oblici državnog uređenja imaju u vidu opću korist zajednice, a ne samo korist onih koji su na vlasti.

Efekte u državnom uređenju možemo ocijeniti i po obliku njenog organiziranja - ustrojstva. Preživljeni su oblici državnog uređenja kao što su - monarhija, (tiranija), oligarhija (interes bogataša, vlada bogataša), a uspostavlja se demokratija (vlast naroda) koja se uglavnom ispoljava kroz vlast Republike, tj. naroda u takvoj državi.

Danas ne postoje državna uređenja monarhije i oligarhije. Skoro sve države svijeta, i narodi u njima, uređeni su kao demokratski i Republički oblici sa posebnim vidovima organiziranja kao što su - Federacija, unija, konfederacija i slični nazivi međusobnih povezivanja u državi između država.

Štovani čitaoc,
Federacija Republike Bosne i Hercegovine nastala je kao jedino rješenje uređenja države, da bi se okončao rat i agresija na Bosnu i Hercegovinu i osiguralo mirno rješenje za stvaranje općih i pojedinačnih uvjeta za život i postojanje, od pojedinca i obitelji do državne zajednice.

Federalne jedinice - kantoni - sa sveukupnim jednakim pravima i odgovornostima, u izgradnji i očuvanju Federacije, bitan su preduvjet za mir u Bosni i Hercegovini. Ni Daytonski sporazum za mir u Bosni i Hercegovini ne može proizvesti trajno mirovno rješenje bez snažne i funkcionalne Federacije.

Federacija Bosne i Hercegovine je i pojedinačni i opći interes žitelja i stanovništva, kako dva naroda Bošnjaka i

Hrvata, tako i svakog građanina. Bez Federacije ne mogu se ostvariti ni pojedinačni ni opći ekonomski i sigurnosni oblici kojima se teži.

Svjetske udruge, kao Evropska i druge regionalne zajednice, Ujedinjeni narodi, i velik broj država, podstiču i pomažu oživotvorenje Federacije Bosne i Hercegovine. Njihov doprinos je svima poznat. Šta treba uraditi?

Mi, Bošnjaci i Hrvati, imamo jedinstvenu priliku, uz pomoć svjetske zajednice i pojedinih država, ekonomski se oporaviti izgraditi uvjete i sredstva za rad i razvoj privrednih vrijednosti, a potom ravnopravno ekonomski i tržišno privredivati i stvarati uvjete za dobrobit pojedinačnog života naših naroda i građana.

U ostvarivanju rečenog, kao pojedinci, kao pripadnici naroda i građana, doprinosimo svojim radom i aktivnostima organima i institucijama Federacije, kako bi u potpunosti realizirala postavke Federacije Bosne i Hercegovine. Sreću sebi i obitelji, pa i državi, gradimo mi izravno. I sama tekuća politika treba da održava takav smjer.

Potvrdu Federalnog i demokratskog uređenja nalazimo u nizu zemalja koje imaju takvo uređenje. Iskorištimo ta iskustva i potporu koju nam pruža svjetska zajednica za naše dobro. Onemogućimo negativne snage koje djeluju suprotno. Onaj tko zbog svoje prirode, a ne slučajno, stoji izvan društvene zajednice ili je loš ili je nasilnik.

Bez susjeda, prijatelja, bez svojte, bez zakona, bez ognjišta, takav čovjek želi sukobe, rat, jer je usamljen i prepušten igri slučaja. Takvi ne teže zajedničkom životu i iz njega se izopćavaju.

Ipak, većina ljudskih bića su za zajednički život i ostvarenje svojih ciljeva zbog kojih se uključuju u tu zajednicu. Zato, Federacija Bosne i Hercegovine naš Condicio sine qua non, uvjet, bez kojeg se ne može nešto postići - učiniti.

Mr Pero VASILJ

Hrvatski Glasnik, siječanj 1996.

NISMO MI NEGO VI

Prošla su Božićna i Novogodišnja slavlja. Božić je bio radni dan, a Nova godina blagdan. Sve kao i prije? Nije baš tako. Oni koji na Božić nisu radili, rade i danas. Otkaze nisu dobili. Poslodavci su im progledali kroz prste. Većina njih iz iskrenih nakana i od srca, a neki se jednostavno nisu htjeli obrukati nakon izjave američkog državnog sekretara za obranu, pred marinima u Avianu: "Zahvaljujući vama, narod Bosne i Hercegovine će nakon nekoliko godina užasnog rata, u miru proslaviti Božićne blagdane!" Ovaj gospodin, mislio je kako je u nas Božić državni blagdan vjerujući naše navaljivanje da idemo u Europu.

Nova godina dočekana je uz opću pucnjavu i detonacije. Ružno je tvrditi da postoji arms embargo. Sa tolikom količinom lakog i teškog streljiva mogli smo još pomaknuti granice Federacije. Na sve to došla je i osuda od prvog čovjeka u BiH: "Žderanje i lokanje nije primjereno ovom trenutku". Ne treba ni Djeda Mrza. Zašto baš sve poroke primiti od Europe? Odmah je počela predizborna kampanja. Lijevo orijentirane snage ustale su u obranu Hrvata i Srba. Nije poznato što kažu nakon toga Srbi, ali Hrvati (osim jednog od članova Predsjedništva) složili su se sa prvim čovjekom države, iako su i sami sudjelovali u novogodišnjem slavju i zaboravili na Silvestrovo doći u crkvu zahvaliti se što su živi. Vele: "Imamo sada sv. Nikolu, a Djeda Mrza bismo zamijenili za Djeda Božićnjaka. On je istina europski, ali nije poročan!"

U tijeku blagdana i odmah nakon njih, ubrzano su počeli pristizati Amerikanci. S njima se pojavila i nova religija. Reporter TV kuća hodaju po ulicama i propituju građane: "VJERUJETE LI U IFOR?"

Prema odgovorima koje dobivaju, novoj se religiji crno piše: "Nismo mi blesavi kao Nijemci pa da nas Luter nasamari. Preveo Bibliju na njemački i narod pomislio da je u pitanju nova vjera". Drugim riječima: E, nećete nam UNPROFOR prebojiti u IFOR!" Mi hoćemo čiste Amerikance. One što prebojite šaljite u Zapadnu i Središnju

Bosnu i Mostar. Tamo su i ranije mutili vode i u njih gurali Bošnjake i Hrvate. Već se priča kako su im priprijetili, a Hrvati moraju biti posebno oprezni nakon izjave jednog visokog časnika: "Vi ste rasisti, ne volite obojene". Mi ćemo Tuzlaci opet dobro proći sa "mirovnjacima". Garantiraju nam da AIDS-a neće biti. Za šverc garancije ne važe. Već nanjušili da Bosanac ne može bez čakije. Buhljak pun američkih sa napisima "US NAVY". Marlboro i ostalo će kasnije doći. Narod priča da bi se mogle pojaviti i Ukrajinke.

Prolaz do Orašja još službeno ne radi. Većini ovaj prolaz do Hrvatske dođe više kao inat Hercegovcima. Svi kažu: "Neka i mi malo omastimo brke. Zašto samo škutori da zarađuju". Ipak, pomno se proučavaju metodi i njihovo golemo iskustvo u reguliranju prometa. Razmišlja se i o ino-oviranju nekih "bisera" Milke Planinc. Kao ono par - nepar. Predlaže se da na raskrižju kod Lončara stoji IFOROVAC. Kada u zrak dignu ruku sa tri prsta - idu oni iz srpskog entiteta. Kada, opet podigne ruku sa dva - prolazimo mi iz bošnjačko-hrvatskog. I tako sve do konačne implementacije Daytona kada će u zraku ostati samo dva. Isto kao u TV spotu Jure Stublića.

"Kumovi" sporazuma u Parizu, objavili su kako će čak i takve špijunske agencije kakva je CIA, budno motriti i otkrivati one koji su protiv Federacije. Sve, i političke i vojne protivnike. Izgleda da je ponovno na snazi verbalni delikt. Nas Tuzlake baš briga zato. Mismo zamijenili za Djeda Božićnjaka. On je istina europski, ali nije poročan!"

U vrijeme blagdana i odmah nakon njih, ubrzano su počeli pristizati Amerikanci. S njima se pojavila i nova religija. Reporter TV kuća hodaju po ulicama i propituju građane: "VJERUJETE LI U IFOR?"

Prema odgovorima koje dobivaju, novoj se religiji crno piše: "Nismo mi blesavi kao Nijemci pa da nas Luter nasamari. Preveo Bibliju na njemački i narod pomislio da je u pitanju nova vjera". Drugim riječima: E, nećete nam UNPROFOR prebojiti u IFOR!" Mi hoćemo čiste Amerikance. One što prebojite šaljite u Zapadnu i Središnju

Bosnu i Mostar. Tamo su i ranije mutili vode i u njih gurali Bošnjake i Hrvate. Već se priča kako su im priprijetili, a Hrvati moraju biti posebno oprezni nakon izjave jednog visokog časnika: "Vi ste rasisti, ne volite obojene". Mi ćemo Tuzlaci opet dobro proći sa "mirovnjacima". Garantiraju nam da AIDS-a neće biti. Za šverc garancije ne važe. Već nanjušili da Bosanac ne može bez čakije. Buhljak pun američkih sa napisima "US NAVY". Marlboro i ostalo će kasnije doći. Narod priča da bi se mogle pojaviti i Ukrajinke.

Prolaz do Orašja još službeno ne radi. Većini ovaj prolaz do Hrvatske dođe više kao inat Hercegovcima. Svi kažu: "Neka i mi malo omastimo brke. Zašto samo škutori da zarađuju". Ipak, pomno se proučavaju metodi i njihovo golemo iskustvo u reguliranju prometa. Razmišlja se i o ino-oviranju nekih "bisera" Milke Planinc. Kao ono par - nepar. Predlaže se da na raskrižju kod Lončara stoji IFOROVAC. Kada u zrak dignu ruku sa tri prsta - idu oni iz srpskog entiteta. Kada, opet podigne ruku sa dva - prolazimo mi iz bošnjačko-hrvatskog. I tako sve do konačne implementacije Daytona kada će u zraku ostati samo dva. Isto kao u TV spotu Jure Stublića.

vlade Federacije. Dosta je bilo Sarajlija i Mostaraca. Posebice su oduševljeni umirovljenici i sirotinja. "Socijalni programi za ove najugroženije kategorije je naša prvenstvena zadaća" - grmi mandatar. "Glasamo svi za njega!" - odgovaraju najbrojniji dijelovi glasaškog stroja. Nadaju se i presedan u povijesti jedne vlade uopće - da imaju i svog ministra. Makar i bez lisnice. Nadanje, naravno, nije zabranjeno.

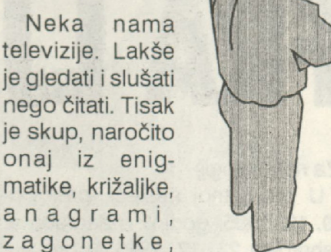
Na televiziji nešto novo, nešto staro. Središnja se i dalje bavi problemima sa Hrvatskom. Na dnevnom redu je protjerivanje izbjeglica iz Hrvatske, krađa računala u komu su pohranjeni podaci o kršenju ljudskih prava u susjednoj državi, ponašanje hrvatskih policajaca u Kulen Vakufu. Što se tiče lokalnih TV kuća one imaju svoj rat. Vijesti i filmovi su u isto vrijeme pa su i domicilno i pridošlo pučanstvo u dilemi. I jedni i drugi bi voljeli znati što se događa i u općini i u veležupi. Ima i nekih novina. Neki, uvjetno rečeno, Hrvati - novinari počeli promuckivati i po koju hrvatsku riječ. Voditelju "Teleringa" se dogodila po neka tisuća i po neka općina. Uredniku (urednici) muzičkog programa još uvijek ide teško. Nikako da program koji uređuje nazove - glazbenim.

Nešto što nije novina na našim infomedijsima, a nikako da se usavrši, jest i to da se vrlo često može čuti ovo: "19. januara/siječnja". Ili "crvenog i krsta/križa". Očito je riječ o novom jeziku koji bi se trebao zvati bosanski jezik. Bar prema TV i radio stavovima. Narod načulio uši iz petnih se žila napeo da razumije. Većina i uspijeva ali se pribijava da jedne večeri sa malih ekrana dođe i ovako nešto: "Dobro dobra večer večer poštovani gledaoci gledatelji. Iz skupštine sabora kantona veležeće dobili smo primili smo slijedeće saopštenje priopćenje. Na kraju bi moglo uslijediti: "Hvala zahvaljujemo na pažnji pozornosti i pozdrav svim branicima braniteljima pripadnicima jedinica postrojbi Armije BiH i MUP-a". (I HVO-a o.p.). Mogli bi nastati problemi. Srbi bi trljali ruke: "opet je naše prvo", Hrvati po običaju: "mi smo opet drugi". A Bošnjaci? Opet neka kombinacija po njima, vjerovatno vjerovatno.

Staro vlada (nije nova), uvela propise s ciljem da se narodu izmami još po koja markica. Svi, bez obzira na starost, moraju promijeniti osobne karte i vozačke dozvole. Ako mijenjate osobnu kartu to vam je samo 130 BHD bez obrasca. Na to ide još 100 BHD (ili 1 DM) provizije. Ravno 76%. O cijeni promjene vozačke dozvole nećemo govoriti. Opet je počelo "PJEŠAČENJEM DO ZDRAVLJA". Bit ćete zdravi, ni "HITNA" vam neće trebati a pogotovo vlastiti automobil.

Ipak, ovih se dana priprema peticija mandatar vlade Federacije: "Nemojte, molimo Vas, predlagati promjene osobnih dokumenata u Federaciji. Ona je i onako samo prva etapa reintegracije BiH. Ako se ovako nastavi, malo će nas tu reintegraciju dočekati!"

"THAT IS NOT ALL FOLKS! TO BE CONTINUED!"
MOTRITELJ

Neka nama televizije. Lakše je gledati i slušati nego čitati. Tisak je skup, naročito onaj iz enigmatike, križaljke, a n a g r a m i, z a g o n e t k e, rebusi. Ovih nam je dana tuzlanska televizija ponudila zagonetke. Evo jedne od njih: "Nije Srbin, a predsjednik je Srpskog građanskog vijeća", "Ateist je, a brane se da dovede popa tuzlanskim pravoslavicima". Pogodite tko je to? Ako ne možete, evo pomoći. Taj gospodin vam može poslužiti i kao svojevrsni izvor informacija. On točno zna koliko se, na posljednjem popisu pučanstva, Hrvata, Srba i Muslimana izjasnilo kao Jugoslaveni. Predpostavlja se da onda zna i koliko nije. Odakle mu podaci, to ne kaže, vjerovatno zbog tajnosti podataka. Oni koji su ga prepoznali, naročito Hrvati, sada žale što se nije prije pojavio. Mogao im je pomoći da dobiju Domovnicu. Ima čovjek autentičan podatak - popis. On je, pak, mogao namlatiti debele novce. Tako je to kad hoće da ostane partizan. Sve mu u glavli ostalo isto pa čak i ono da u vrhovnom štabu ima popa. Radi naroda.

Staro vlada (nije nova), uvela propise s ciljem da se narodu izmami još po koja markica. Svi, bez obzira na starost, moraju promijeniti osobne karte i vozačke dozvole. Ako mijenjate osobnu kartu to vam je samo 130 BHD bez obrasca. Na to ide još 100 BHD (ili 1 DM) provizije. Ravno 76%. O cijeni promjene vozačke dozvole nećemo govoriti. Opet je počelo "PJEŠAČENJEM DO ZDRAVLJA". Bit ćete zdravi, ni "HITNA" vam neće trebati a pogotovo vlastiti automobil.

Ipak, ovih se dana priprema peticija mandatar vlade Federacije: "Nemojte, molimo Vas, predlagati promjene osobnih dokumenata u Federaciji. Ona je i onako samo prva etapa reintegracije BiH. Ako se ovako nastavi, malo će nas tu reintegraciju dočekati!"

"THAT IS NOT ALL FOLKS! TO BE CONTINUED!"
MOTRITELJ

Josip Velt

U povodu smrti fra Ljube Lucića, prijatelja i čovjeka kojeg smo poznavali i voljeli, Hrvatski Glasnik donosi u nastavcima nagovore što su ih hrvatski i katolički, bosanski prvaci održali kao komemoraciju. Na ovakav način odavanjem počasti odlučili smo se gledajući u fra Ljubi tipičnog bosanskog franjevca. To znači istovremeno vrhunskog intelektualca i jednostavnog dobrog pastira s naših bosanskih gora i dolina, samozatajnog promicatelja vjere i ufanja te glasnog navjestitelja poruke ljubavi među svim ljudima Bosne. Fra Ljubo je ljubio Bosnu, njezine ljude i poznao njezinu povijest koju je njegov sveti red obogatio nizom velikih ljudi.

FRA LJUBO (TADIJA) LUCIĆ

(Za nekrologij)

U prometnoj nesreći, preminuo 20. 12. 1995. godine u Zagrebu a sahranjen 23. 12. 1995. u groblju Ripcima, Rama-Šćit. Umro je u 64 godini života, 47. godini redovništva i 39. godini svećenstva.

U našoj Zajednici fra Ljubo je obavljao službe župnog vikara, vice-magistra bogoslova, gvardijana, rektora teologije, prefekta studija, te urednika "Svjetla riječi".

GOVOR FRA PETRA ANĐELOVIĆA, PROVINCIJALA

Iz redova naše Zajednice Bog nam je uzeo jednog od najvrijednijih - Fra Ljuba Lucića. O Fra Ljubi će se zasigurno kasnije mnogo govoriti i pisati, sada tek ono što je rečeno i napisano u trenucima oproštaja i tuge.

Pokopne obrede započeo je Fra Petar Anđelović ovim riječima:

Tužni zборе!

Okupili smo se na ovom šćitskom groblju da u svetu ramsku zemlju položimo zemne ostatke našega fra Ljube. Srca su nam prepuna tuge, jer od nas odlazi veliki fratar, veliki Ramljak i veliki Hrvat. Od boli zbog ovoga gubitka mogli bismo vrištati, ali znamo da nam to fra Ljubo nikada ne bi oprostio, stoga želimo pronaći utjehu u zajedništvu molitve i prijateljstva, čemu nas je Fra Ljubo cijeloga svoga života učio.

Zajedništvo molitve u nas vjernika obično kulminira u euharistijskoj žrtvi, koja je uvijek spominjanje rođenja, muke i uskrsnuća našega Gospodina Isusa Krista i zato uvijek najveći izvor nade i utjehe. "S Njim smo zajedno ukopani po krštenju u smrt da bismo, kao što je Krist uskrsnuo od mrtvih s Očevom slavom, i mi živjeli novim životom. Jer ako smo dakle postali jedno s Kristom smrću sličnom njegovoj, bit ćemo također i uskrsnućem sličnim njegovu" (Ri 6,4-6). Ovo je utjeha vjere, tako potrebna u ovakvim trenucima. Njoj se pridružuje i utjeha prijateljstva, onog nježnog nekoristoljubivog prijateljstva, koje je propovijedao i živio pokojni fra Ljubo. Okupili smo se, evo, mi fra

Ljubini prijatelji, svi oni, koji su mogli doći, da zajedno vjerujemo, da zajedno plaćemo, da zajedno molimo. Mnogi nisu došli, ali su se javili u svojoj spremnosti da s nama podijele tugu. To su ljudi iz politike, iz kulture, a najčešće takozvani obični vjernici, koji su fra Ljubu najviše volili. Svi oni riječima i pismima izriču svoju žalost:

- političari, što smo izgubili jednog takvog javnog radnika, koji je toliko dobra činio pripadnicima sva tri naroda, a naravno najviše pripadnicima svoga naroda;

- ljudi iz kulture žale za fra Ljubom, jer ga više neće vidjeti na javnim tribinama, neće u raznim glasilima moći čitati njegova uvijek dobrotom prožeta razmišljanja;

- takozvani obični vjernici tuguju, jer ih više neće tješiti fra Ljubina umilna riječ s propovjedaonice, iz tiska, iz neposrednih susreta.

Za Fra Ljubom na naročit način žali naša službena Crkva. Prvi, koji je meni i cijeloj našoj Zajednici izrazio sućut i s nama podijelio tugu, bio je naš uzoriti kardinal msgr Vinko Puljić. Želio je doći i sam voditi sprovodne obrede, ali su ga neposredni prebožićni termini u tome zapriječili. S nama je preuzvišeni gospodin dr. Pero Sudar, pomoćni biskup, koji će predsjedati ovom misnom slavlju, pa ga molim uz izraze pozdrava i zahvalnosti, da započne ovu našu zajedničku molitvu.

HOMILJA NA SPROVODNOJ MISI ZA POK. FRA LJUBU LUCIĆA Msgr. Pero Sudar

Draga braćo i sestre, dragi Božiji narode, ove lijepe ramske doline. Čuli smo upravo dva biblijska čitanja koja smo odabrali za ovo današnje misno slavlje da bismo pomoću njih izrekli, promucali riječ-dvije o poruci koja nam ostaje iza života fra Ljube. U prvom čitanju čuli smo izraz velike vjere patnika Joba kojeg je život tako teško kušao. Nakon svega on se naslonio na najčvršći oslonac, na oslonac uvjerenja i vjere: ja znam moj Gospodin živi. U Evanđelju čuli smo Isusovu molitvu Ocu, molitvu kojom ga moli da zajedno s njim

budu oni koje mu je On dao i koje je On ljubio jer su oni ljubavljuzvratili na Njegovu ljubav.

Sva naša bol zbog gubitka čovjeka koji je u svom životu živio čvrsto uvjerenje vjere i iz nje hranio iz nje nadahnjivao sve svoje djelovanje, sve svoje govorenje sve svoje svjedočanstvo što ga je davao onima s kojima se susretao. Snagom te vjere fra Ljubo je prošao životom pozivajući ljude da budu ljudi. Često je znao reći za najmanju uslugu koja mu je učinjena: "Dobar si čovjek". Da, nije to iz Ljubinih usta iz Ljubina srca, nije to bila samo pohvala. To je bio jedan trajni poziv koji je upućivao, a mogao ga je upućivati jer je on doista bio dobar čovjek.

Privrženost ljudi od onih najjednostavnijih, od male djece, do vrhunskih intelektualaca, svjedoči baš tu nepatvorenu dobrotu. Zato će mali Ivan kojeg je on zvao svojim najvećim prijateljem, o njemu je na našem zadnjem susretu u Padovi pričao priču. Zato će on danas u Zagrebu zaplakati za fra Ljubom. Zato je ona žena što smo je juče susreli na izlazu katedrale nakon mise zajecala pitajući "A gdje ću ja sada tražiti utjehu". Jer, Ljubo je tiho nenametljivo u cijelom svom djelovanju u Sarajevu, na Bistricu, a napose u ovom ratu, pokazao kako pobjeđuje svaku mržnju. Voljeti čovjek koji ljubi čovjeka ne pozna i ne boji se opasnosti. Kako on, unatoč svemu što nam je tamo učinjeno, unatoč svih patnji i stradanja koje su ljudi podnosili u tom gradu, on je unosio nadu i nije pomišljao otići. U najtežim vremenima, sjeda i bezbroj puta, kroz kišu granata i snajpera odlazi s Bistrike do Dobrinje gdje nosi utjehu Kristove riječi, gdje nosi komadić kruha. Eto, tog Ljuba koji se spuštao do onih najpotrebnijih zvali su, kako reče o. provincijal, na sve strane: na televiziju, na radio, jer su osjetili da unatoč mržnji koja nas okružuje, u njemu gori svjetlo ljubavi. Znao je reći u najtežim vremenima, kad su granate tukle i po Bistricu i bogosloviji znao je doći u bogosloviju pa smo ga pitali: "Pa fra Ljubo zašto sada?" "A nebojte se, neće mene moj prijatelj četnik".

1931 - 1995.

Fra Ljubo je u svakom čovjeku želio vidjeti prijatelja. I evo nam poruke, evo nam pouke u moru mržnje, u moru uvjerenja da se zlo može samo zlom zaustaviti. Da se mržnja može pobijediti samo mržnjom. Da se izgoni mogu samo izgonima zaustaviti. Da se spaljene i opljačkane kuće mogu samo i spaljenim i opljačkanim kućama uzvratiti. Evo njega, primjera i vama i nama. Hrvatskom narodu kojeg je toliko volio, utemeljivši svoju vjeru govoreći: "I Isus je volio svoj narod, i ja moram voljeti svoj narod". Ali je znao da se prava ljubav prema svom narodu dokazuje samo u ljubavi prema svakom čovjeku. Evo poruke nama u ovim teškim vremenima, kuda krenuti i kako dalje živjeti. Ljubiti svoje, poštivati tuđe. Ne pomaknuti se ni milimetar ni onda kada je najteže jer za svoje se mora i treba umirati. I hrvatski narod i ove doline i ove Bosne koje je ovaj čovjek što ovdje mrtav leži svom dušom volio. Volio je kao čovjek, volio kao pratar, volio kao svećenik. I mi tu Bosnu i mi tu grudu moramo voljeti svim svojim bićem. Voljeti ljubavljuzvratiti pobjeđuje svaku mržnju. Voljeti dobrotom koja nadvladava svako zlo. A onda ćemo još, uzvratajući takvim životom, odgovoriti na Kristov poziv. Odgovoriti na poziv njegove ljubavi.

Ljubo je često, kad bi došao u kakvo društvo, nakon Hvaljen Isus znao pitati: "Je li mene ovdje itko poželio?" Kažu, da je jedna fina pobožna baka na samrti svećenika pitala: "Velečasni, a što ću ja reći kad dođem u nebo?" a on, neznajući što će joj odgovoriti na takvo neobično pitanje, kaže uvjeren da je Ljubo onakav kakav jest, ovo govorim u ljudskim kategorijama, da je ušavši u blaženstvo svetih pitao: "A je li me ovdje itko poželio?" Da, dragi prijatelju, tebe je Isus poželio. Tebe je poželio Isus, ljubitelj čovjeka, ljubitelj čovjeka najviše kad sačuva

komadić srca i duše, oplemenjujući ga, dajući ga onima koje susreće na životnom putu.

I zato, danas se opraštamo od tebe, vraćajući se na sve one susrete, na sve ono vrijeme, a ja sam imao sreću da sam s tobom tri puta obišao cijelu nadbiskupiju, uvjerivši se s koliko jednostavne, priproste, franjevačke i svećeničke ljubavi ljubiš ovu crkvu. Ti si bio pravi franjevac koji je rado navraćao u nadbiskupiju. I nikakvo čudo da je vijest o tvojoj smrti u trenutku dok smo žalili za pokojnim vlč. Zvonimirom Baotićem, župnikom u Novom Sarajevu, u prepunoj crkvi izmamila jedan bolni uzdah, iz srdaca svećenika koji su te poznavali, iz srdaca ljudi. Taj uzdah u našoj crkvi, za tobom kao da još traje ovdje neprekinuto, ali i tvoj primjer ono što si učinio, ono što je Dobri Bog preko tebe učinio neka ostane kao zalag, kao poziv, ovoj crkvi što izdiše. Ovoj crkvi što se ranjena pita hoće li preživjeti. Neka joj u tebi Bog dadne još jednog zagovornika u onoj crkvi koju ni vrata paklena ne mogu nadvladati. Zato ti od srca danas za tvoju dušu, Bogu u znak zahvalnosti za sve što si učinio, prikazujemo ono najvrijednije, prikazujemo ovu svetu misu. Da ti bude laka ova tvoja ramska zemlja, ova što si je volio i što te u srce pogadalo sve što je u njoj išlo ukirivo.

Počivaj u njoj, moli za nju i za sve nas AMEN!

KAKO JE PALA BOSNA?

("Pleter" 3/4 1995: fra Ljubo Lucić)

Bosna je bila samostalna zemlja. Imala je svoga vladara, svoje plemstvo i - neslogu. Na Zapadu je imala prijatelja, a na Istoku - osvajača. Osvajač je najprije ucjenjivao: postavljao uvjete za bosansku samostalnost, tražio danak, pokornost, gradove u kojima će smjestiti svoju posadu, inače slijedi napad moćne osvajačke vojske. Po nagovoru emisara sa Zapada (papina izaslanika!) bosanski je vladar odbio ponižavajuće uvjete osvajača s Istoka u nadi da će mu Zapad pomoći i - Bosna je pala. Vele: "šapatom!" Zapad je optuživao bosansku neslogu, ali nije pohitao u pomoć. Nije se mogao složiti tko bi pomogao, a nije mu se mnogo ni žurilo. Zašto bi njihovi momci ginuli na tuđoj zemlji, kad su oni u Bosni sami krivi što su propali. Vele da je bila po srijedi izdaja. Jedan kaštelan (Radak), koji je k tomu bio krivovjerac, prodao je Bobovac osvajaču s Istoka i Bosna je morala pasti - zbog izdaje. Uostalom, Bosna je tako brdovita i teško

prolazna zemlja da je bilo nemoguće provesti stranu vojsku ako se dobro ne poznaju putovi. Samo onaj tko je dobro poznaje, može se njome kretati. Ali, eto vojvoda Humske zemlje (koja je kasnije dobila tuđe ime po tom vojvodi - Hercegu!) proveo je čete osvajača s Istoka neprohodnim bosanskim klancima. Bosna je pala zbog nesloge. Tko se svada, tko se ne zna i ne može sam boriti, mora se pokoriti jačemu. Zato se Zapad nije pretrgao trčeci Bosni u pomoć. Više je energije utrošio dokazujući da je Bosna morala propasti, nego što se zalagao da joj se pomogne.

A zadana riječ?

A strah da osvajač sa Istoka ne dođe i pred njihova vrata?

Što se zadane riječi tiče, samo budala ne mijenja mišljenje!

Što se straha od osvajača tiče, on je još bio daleko i zabavio se podjelom plijena, ubijanjem vladara i plemstva i odvođenjem robova iz Bosne. Možda se ipak osvajač primiri?

Vladar što je vladao zemljom koja je bila prvi susjed Bosne sa Zapada, mimo je čekao da osvajač s Istoka pokori Bosnu da onda on potjera osvajača pa da i Bosna postane dio njegova kraljevstva kad je već dotada krasila njegov vladarski naslov. Čak je i uspio. Napravio je dvije samostalne banovine. On je od bosanske propasti imao koristi. To mu se kasnije o glavu razbilo! Osvajač je malo-pomalo komadao njegovu državu i umalo je nije svu srušio. Da ne bi hrabrih Hrvata, tko zna gdje bi se osvajač s Istoka zaustavio.

Ako bilo komu pada na pamet da ove konstatacije govore o sadašnjoj situaciji, ljuto se vara. Radi se naime, o vrlo davnim događajima. Sve se ovo događalo šezdesetih godina petnaestog stoljeća kada su osmanlijski osvajači s Istoka poklopili Bosnu, kad je (kako zlobnici govore!) hercegovački velmoža Kosača sa svojim sinovima vodio osvajača s Istoka po Bosni, kad je ugarsko-hrvatski kralj Matijaš Korvin mirno čekao da osvajač s Istoka zgazi Bosnu pa da je on onda pripojio svojoj vlasti, kao što je dio pripojio jer su ugarski kraljevi od davnine u svoj kraljevski naslov unosili i ono "Rex Ramae" što bi trebalo značiti kralj Bosne. To što je osvajač s Istoka brzo obračunao s Jajačkom i Srebreničkom banovinom, samo govori kako ne valja otimati tuđe i kako se to na vlastitoj zemlji osveta, jer je osvajač s Istoka do Budima, a kasnije i do Beča dolazio. Tko zna što bi bilo od Zapada da brda hrvatskih leševa nisu zaustavila plimu s Istoka po onoj pjesnikovoj:

"Od ropstva bi davno u vali potonula Italija, od jadranskih da se žali more otomansko ne odbija!"

Tako je to bilo onda. U davna vremena. Bosna je žrtvovana krivnjom svoje nesloge, krivnjom onih koji su očijukali s osvajačem s Istoka, nesarom susjeda sa Zapada.

Kako je danas?

Opet je osvajač s Istoka postavljao neprihvatljive uvjete, opet je sebi prisvojio pravo da napada samostalnu zemljicu Bosnu, da je raskida i osvaja, da pali i ubija, obeščašćuje bogomolje, žene i djevojke, odvodi u robije koga hoće i svojata što hoće. Zapad je opet mirno gledao kako Bosna propada. Tko joj je kriv kad su njezine vojvode nesložne i kad provode po Bosni osvajača s Istoka!

Postoje zlobni jezici koji su se drznuli tvrditi da je prvi susjed sa zapada opet jedva čekao da Bosna padne pa da on makar dio Bosne pripoji svojoj vlasti. Ali to je, razumije se, samo zloba! Zloba je i to ako se hercegovačkom "vojvodi" pripisuje očijukanje s osvajačem s Istoka. Sve je samo zloba. Bosna opet propada zbog nesloge i opet propada "šapatom". Šaptalo se i šaptalo po Lisabonu i Washingtonu, po Beču i Erdutu, po - Daytonu. Od toga šapta se Bosna teško može oporaviti. Još teže će se oprati oni koje zlobnici

blate da su krivi za njezinu prodaju. Uostalom, prodaja (ljepše je reći trgovina!) je u suvremenom svijetu pošten posao. Živi se od prodaje ne samo svoje nego i tuđe robe. Tuđu je još lakše prodati jer se nad njom nisi trudio!

A što će biti ako osvajaču s Istoka ovo ne bude dosta? Ako mu se povećaju apetiti?

Tko je onda na redu? Koji će se sebi prisvojiti pravo da napada samostalnu zemljicu Bosnu, da je raskida i osvaja, da pali i ubija, obeščašćuje bogomolje, žene i djevojke, odvodi u robije koga hoće i svojata što hoće. Zapad je opet mirno gledao kako Bosna propada. Tko joj je kriv kad su njezine vojvode nesložne i kad provode po Bosni osvajača s Istoka!

Što će biti kad nestane Bosne? Tko će onda naseljavati Hrvatsku kad će i oni za koje se očekuje da će se zaustaviti u Vojnici, radije produžiti do Bavorske i ondje prodati snagu svojih mišica koju će im makar pošteno platiti! Kad se već prodaje ono što Bosna jedino još ima, neka prodaje onaj tko ima pravo!

(Nastavit će se)

Crkva u BiH

Piše: **Luka BRKOVIĆ**

Habe patientiam mecum, jer sam svjestan da ovo nije lako slušati, ali je još teže podnositi. Crkva u Hrvata kroz 13-stoljetnu povijest na prostorima BiH nikada nije bila miljenica sudbine, pogotovo nije bila privilegirana. Kršćanstvo se vrlo rano proširilo u ove krajeve. Apostol Pavao je izjavio da je Kristovo evanđelje prionio sve do Ilirika (Rim 15, 19), a na drugom mjestu spomenuo, da je njegov učenik Tit otišao u Dalmaciju (Tim 4, 10), kojoj je pripadao i najveći dio današnje Bosne. U kasnoantičkom razdoblju, na području današnje BiH, bile su organizirane četiri biskupije, kojima se metropolitansko sjedište bilo u rimskoj Saloni (kod današnjega Splita). Podjelom rimskoga Carstva na Istočno i Zapadno, područje današnje Bosne pripalo je Zapadnomu, jer je granica prolazila rijekom Drinom.

U vrijeme avarsko-slavenske seobe, crkvena organizacija je u tim krajevima razbijena, a kršćanstvo u prvi čas ustuknulo pred poganstvom. Misionari koji su stizali u ove krajeve najprije iz Rima preko primorskih gradova, a zatim iz franačkih strana, priveli su, malo - pomalo, Hrvate naseljene na tim prostorima kršćanskoj vjeri i zapadnim kulturnim tekovinama. Taj proces pokrštavanja započeo je u VII. st. dovršen je uglavnom u drugoj polovici IX. st. djelovanjem učenika sv. braće Ćirila i Metoda, koji su tu vršili bogoslužje na slavenskom jeziku, ali rimskim obredom.

Bosna je, rijekom Drinom odvojena od balkanskoga Istoka, uza sve svoje posebnosti, ostala u svakom pogledu usko povezana s ostalim hrvatskim krajevima. Do političkoga odvajanja došlo je poslije dolaska ugarskih kraljeva na hrvatsko prijestolje (1102.), otkad Bosna pod svojim banovima teži za potpunom samostalnošću. Od XV. st. ona ima svoje kraljeve. U toj se zemlji koncem XII. st. uz otprije postojeću katoličku bosansku biskupiju (prvi spomen u XI. st.) uvriježuje i posebna katarska Crkva bosanska, jedna od 150 zapadnih katarskih zajednica tih stoljeća. Smatra se da njezinih članova i simpatizera nije bilo više od 10%. Pripadnici Pravoslavne Crkve spominju se u Bosni od XIV. st., ali tada samo na graničnim područjima sa Srbijom.

Turci-osmanlije pod vodstvom Mehmeda II. Osvajača g. 1463. obaraju srednjovjekovno bosansko kraljevstvo te uspostavljaju svoju vlast šireći je tijekom slijedećih stoljeća na osvojene dijelove hrvatskog kraljevstva koje također uključuju u svoj Bosanski pašaluk. Osvajači su pogubili posljednjega bosanskoga kralja i većinu plemstva. Pučanstvo, koje nije pobijeglo prema Zapadu i koje nije odvedeno kao roblje bilo je sve više izloženo islamizaciji. Katolici su se, u prilično velikom broju i s većim brojem franjevačkih samostana, ipak održali na svim prostorima od srednje Bosne prema zapadu i jugu sve do bečkoga rata, kada su uništena mnoga njihova sela, mnoštvo katoličkih obitelji natjerano u bijeg, a spomenuti samostani bili spaljeni. Tijekom 18. i 19. st. opet su se malo-pomalo oporavljali od toga najtežega udara i tako prilično kompaktni i brojni dočekali razdoblje austro-ugarske vladavine, kad je g. 1881. uspostavljena redovita crkvena hijerarhija s nadbiskupijom, metropolijom u Sarajevu i biskupijama u Mostaru i Banjoj Luci. U stoljećima turske vladavine doseljeno je u pogranične predjele sa Hrvatskom mnogo pravoslavnoga pučanstva, da skupa sa starosjedišćom katoličkom rajom obrađuje opustošena zemljišta. Tako se etnička i konfesionalna slika tih krajeva u tomu razdoblju u velikoj mjeri izmijenila.

Za Hrvate katolike najteže razdoblje poslije pada turske vladavine nastupilo je uspostavom komunističke vlasti. U tih četrdesetak godina iz Bosne je što pod raznim pritiscima, što u potrazi za boljim uvjetima života iselilo gotovo 400.000 Hrvata.

Činilo se da demokratskim izborima i padom komunističke vlasti, koju nijedan narod nije smatrao svojom, dolaze bolji dani. Ali oskudno je naše povijesno-političko iskustvo. U BiH od 1463. godine dolaskom osmanlijske vlasti Hrvati više nisu jedini, ali ni drugi narodi nazočni u Bosni ne postaju većinskim. To područje nije, na žalost, imalo iskustvo demokracije ni slobodnih izbora. Vjerskih, nacionalnih i ljudskih sloboda najčešće nije ni bilo.

Svejedno, padom komunizma Katolička crkva se ponadala skoroj boljoj budućnosti. Iz popisa iz 1991. godine imala je u četiri biskupije vrhbosanske crkvene pokrajine

832.000 katolika u 272 župe. Katolici su bili povjerljivi prema svojim svećenicima, a, vrlo tolerantni, dobrosusjedski su živjeli sa svim sugrađanima. Katoličke obitelji su imale brojnu djecu iz kojih su duhovna zvanja bila vrlo brojna. Dobro su bile popunjene sve pastoralne potrebe kao u rijetko kojim biskupijama u Europi. Bilo je još toliko svećenika da su mnogi radili s našim gastarbajterima-iseljenicima po svijetu ili u afričkim misijama.

1991. godine toliki se broj zainteresiranih laika javio za studij teologije da svi nisu mogli biti primljeni na teološki institut. Sve to govori o visokom rejtingu svećenika u vrijeme komunizma, ali i dubokoj religioznosti Hrvata, što ju je već u svoje doba opjevao Dante (La Divina comedia). Samo je sarajevska nadbiskupija imala 528.492 katolika. Među njima je radilo 348 svećenika i oko 500 redovnica.

KATOLIČKA CRKVA I SAMOSTALNOST BIH

Vatikan je prvi priznao samostalnost BiH, kada je saznao za rezultate referenduma, kojega su biskupi preporučili (dok su hrvatski političari bili kolebljivi).

Na izbore je izišlo 63,04% od ukupne populacije, a 62,63% je glasovalo za samostalnost. To je bila odlučujuća potpora Crkve za samostalnost. Uz taj stav je ustrajavala kada su političke i nacionalne stranke skoro odustajale. I treći put je (opet odlučujući) dala svoj prilog kada je pomogla osnivanje Hrvatskog koordinacijskog odbora i Hrvatskog narodnog vijeća u kojem su bili svi, a koje je pomirilo od Srba zavađene Hrvate i Bošnjake-muslimane.

Muslimansko-hrvatski sukob spada u onu vrstu povijesnih činjenica delikatno složenih i traže vremensku distancu da se objasne. Sad sa sigurnošću možemo reći da je taj sukob posljedica, a uzrok srpski agresor. To ne znači da tu nema i muslimansko-hrvatske krivnje.

Papa je, vidjevši krizu i nadolazeće strahote rata, samo u 1992. u obraćanju "urbi et orbi" oko 70 puta apelirao na moćne čim-

benike u svijetu za mirno rješenje, da se zaustavi agresor, da se nađe pravedno rješenje... Sam je Papa htio doći u Sarajevo 8. rujna 1994. izraziti svoju solidarnost sa sarajevskim patnicima. Agresor je spregama po svijetu uspio onemogućiti taj dolazak. I do sada je Papa skoro svake nedjelje i srijede ponovno pozivao svijet da zaustavi nepravedan rat i nađe pravedno rješenje. S tom namjerom je uskoro imenovan nuncij Vatikana za BiH. Ovdje su dolazili najugledniji crkveni ljudi - kardinali s tom istom namjerom da se zaustavi ubijanje tolikih nevinih žrtava.

Treba naglasiti da se zagrebački kardinal Franjo Kuharić, poznati borac još iz komunizma za ljudska i vjernačka prava, uporno zalagao za samostalnu, jedinstvenu i cjelovitu RBiH s poštivanjem svakoga u njegovoj posebnosti.

KATOLIČKA CRKVA I RAT

Crkva u BiH, vjerna svom Učitelju, Evanđelju i Drugom vaticanskom koncilu kao nezaobilaznom dokumentu nije prestajala navješćati mir, praštanje, zauzetost za svakog ugroženog i zgaženog. Rat, i kad je dopušten, mora biti obrambeni, u kojemu također nije sve dopušteno. Crkva je bila jedino mjesto okupljanja, ne samo za vjerske već i za druge potrebe. Nisu dolazili samo Hrvati-katolici, već i Muslimani i Srbi, pogotovo biskupima, franjevačkom provincijalu, utjecajnim crkvenim ljudima i ustanovama, kao što je HKD Napredak i njegov predsjednik dr. Franjo Topić, Caritas i dr...

Vinko Puljić, nadbiskup, radi zauzetosti u navješćanju mira postaje i kardinal, što je prvi put u povijesti katoličanstva u BiH. Taj vjesnik mira, branitelj ugroženih, bilo koje vjere i nacije ne prestaje govoriti: "Črtajte kako god ćete karte država, ali nemojte precrtati -čovjeka". Javno je i nedvosmisleno osuđivao svaki zločin, tkogod ga počinio. Njegovi istupi su ga učinili veoma omiljenim kod sve

populacije i vrlo utjecajnim u mnogim strukturama vlasti, ovdje i u svijetu. Kruna svega je bila kad je kardinal Vinko Puljić proglašen doktorom humanističkih znanosti u Grand Valley, Michigan, USA. Možda o njemu najbolje govori njegova knjiga O stradanjima sa nadom.

Caritas je hranio gladne i odijevao gole a da nije pitao za vjeru ili naciju. Svi župni uredi, samostani, redovničke kuće, teologije su stalno i svima dostupni. Za ilustraciju, HKD Napredak je zajedno sa Vrhbosanskom bogoslovijom do sada podijelio 150.000 obroka, pakete (272 tone) ili 1.500.000 DM uglavnom kupljene robe. Tako su potvrđivale djelima sve crkvene ustanove ono što su govorili katolički prvaci. Nije se dogodilo da je i jedan svećenik ili redovnik uzeo oružje u ruke i ubijao ili s oltara pozivao na mržnju i osvetu, što, na žalost, nije slučaj kod drugih vjerskih službenika. Katolička crkva je stalno i javno - s moralnim autoritetom - osuđivala svaki zločin tko god ga je počinio.

STRADANJA HRVATA KATOLIKA U BH. RATU

Već smo navikli na beskrajne kolone iznemoglih, starih, djece... samo sa najlonskom vrećicom. Ambalaža riječi je nemoćna da ponese neizrecivu tugu, bol, poniženje... U takvim kolonama je iz BiH proglašeno ili izbjeglo 500.000 ili 2/3 katolika. Broj poginulih je nepozdan, ranjenih, invalida, djece zauvijek nesrećnih obitelji.

Dok se ovo piše iz biskupije Banja Luka dolaze najdramatičnije vesti da je ta biskupija pred uništenjem. Od 80.000 katolika pod srpskom okupacijom sada ih je tamo tek 10-tak, i to u velikoj neizvjesnosti da ne smiju ni u kući, stanu boraviti. Skrivaju se. Tamošnji biskup F. Komarica iz kućnog pritvora šalje očajničke pozive za pomoć. Između ostaloga, štrajkovao je gladu. Tamo nema, a nije moglo ni biti, Hrvata-katolika i ne Srba, uopće političara, da bi svojim utjecajem zaustavili permanentno teroriziranje i etničko čišćenje. Ugroženi su svim koji neće u akciju sa službenom srpskom, toliko puta osuđivanom politikom.

Tamošnji prognanici, da bi mogli biti prognani, moraju svojim "dobročiniteljima" platiti visoku cijenu da ih protjeraju i prije toga ugovorno sve imanje pokloniti progniteljima. Samo oni koji su zauvijek ostavili domove, grobove, zavičaj... i ponijeli traume znaju kako je to nepodnosivo iskustvo.

STRADANJE IMOVINE

Opljačkani pa spaljeni su stanovi, kuće, namještaj, dragocjenosti, gospodarski objekti, šuma, stoka, poljoprivredna oprema... U vrijeme borbi uništeno je tek 5% imovine, a ostalo poslije. Uništeno je oko 260 većinskih hrvatskih naselja. I najskromnija procjena samo privatne imovine oko 100.000 obitelji daje veliku brojku. Riječ je o marljivim i štedljivim ljudima koji su radili u firmi i privatno, po svijetu i kod kuće.

Diklecijanova granica iz III. i Teodosijeva iz V. stoljeća se pomiče s Drine prema Zapadu za 500 km. Zapadna Europa se smanjuje, a hrvatski katolici će imati manje zadovoljstvo što pripadahu toj "starij dami" 13 stoljeća - ako ovako ostane. Tamo gdje su do 1463. živjeli gotovo jedini, sad etnički očišćeni prostori primaju samo "nebeski narod" ("I Bog je Srbin"). Obećanja: "Svi Srbi će živjeti u jednoj državi" i "Ne možemo živjeti zajedno" medijskom kampanjom su proizvela epidemiju mržnje i netolerancije tako da su i tolerantni postali agresivni.

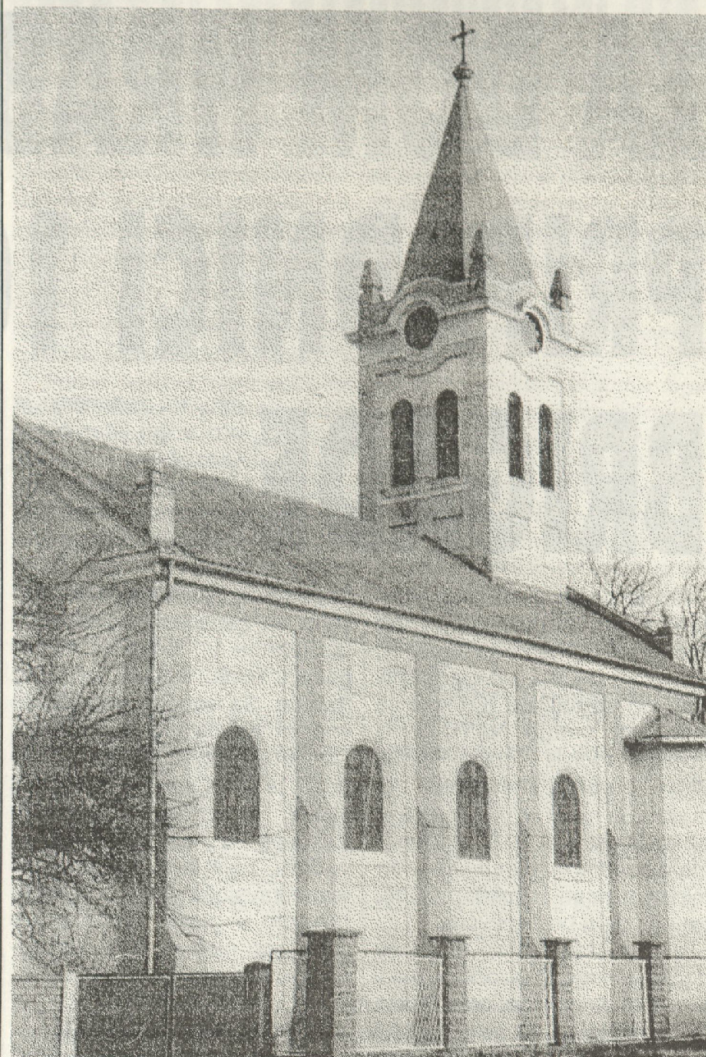
ZAŠTO JE DOŠLO DO PRISILNOG PROMICANJA HRVATA-KATOLIKA?

Hrvati nisu bili nikakav utjecajan čimbenik u vlasti koji bi mogao odlučivati. Već su u komunizmu stalno bili "unutarnji neprijatelji", "nedržavotvorni narod", klerikalni i secesionistički narod. Tako su Hrvati bili među najraseljenijim narodima, jer je svaki treći bio u emigraciji, ekonomskoj ili političkoj (vidi knjigu: V. Holjevac, Hrvati izvan domovine, Zagreb 1968.). U Jugoslaviji su upravni i vojni kadrovi bili više od 80% Srbi. (E. Ćimić, Čovjek na raskršću, Sarajevo 1976.) Sad već radikalizirani Srbi su zadržali centre moći i odlučivanja, medijski su ne-Srbe omrzli, diskvalificirali i isključili iz vlasti.

ZLOČIN NAD INSTITUCIONALNOM ZAJEDNICOM

Zlostavljanje, uhićenje i ubojstva svećenika, redovnika i redovnica postali su metode "čišćenja" terena, makar ti iz Crkve nikad nisu poticali na mržnju, osvetu, homogenizaciju.

Mi nismo narod bez mana, ni vjernici bez grešnika i otpadnika. Nema kolektivne krivnje ni zasluga. Nema nevinih naroda. Pojedinaac je kriv ili zaslužan. Kriva je pogrešna ideologija i oni koji uz nju pristaju. Bilo je onih koji se zovu Hrvati, potječu od katolika pa su činili razbojstva, ali te su biskupi i svećenici uporno i jasno osuđivali.

Katolička crkva u Bosanskom Šamcu, srušena početkom 1993.

Caritas je sve hranio i odijevao. Na taj kruh se vraćalo kamenom. Projerano je oko 150 svećenika i više od 300 redovnica, a neki su od tih bili do smrti terorizirani. Stipo Šošić, koji je bio u najzloglasnijemu srpskom logoru Manjači, o tomu je napisao knjigu DO pakla i natrag (izdana u Đakovu 1993.) iznoseći muke svoje i svojih suputnika. Osam svećenika je ubijeno. Nedavno su u Banjoj Luci svećenik Filip Lukenda i časna sestra Cecilija spaljeni u župnom uredu. Sve se to nastavlja i, na žalost, traje.

Uništeni su samostani redovnika, redovnica, katedrale, župne i filijalne crkve, kapelice, župne kuće i vjeronaučne dvorane... obeščašćena groblja, oduzeta imovina... Evo kako to ukratko izgleda po stupnju oštećenja:

84 objekata manje oštećena
111 objekata više oštećeno ali su upotrebljivi
129 objekata teško oštećeno; ne mogu se upotrebljavati
212 objekata spaljeno, uništeno, više ne postoji
234 groblja su obeščašćena, vrlo često uništena
770 svih sakralnih objekata manje ili više oštećeno, odnosno uništeno.

Počinila je ta rušilačka djela u 550 slučajeva vojska bosanskih Srba, u 220 slučajeva muslimanska.

Za ilustraciju evo dva primjera: Primjer I.: Franjevačka teologija Sarajevo - Nedarići. Moderna zgrada iz 1967. u koju se udobno smjestilo 120 studenata, 20 profesora (za toliko je i građena) sa suvremenom opremom, 60.000 knjiga, 20 računara, arhivi..., automobili..., 20 mjesta za pomoćno osoblje, kuhinjska oprema, pomoćne zgrade... Svega toga više nema.

Primjer II.: Ja sam župnik sarajevske župe sv. Josipa. Crkva je oštećena, ali se upotrebljava. To je II. stupanj oštećenja. Službene institucije su u jesen 1992., procijenile štetu na 196.052,00 DM a tu još nisu uračunati 17 vitraja 1 x 2,5 m, elektrificirana zvana te sat na crkvi, a granate su i poslije toga padale i oštećivale.

Uništena su hodočasnička mjesta - svetišta: Jajce - Podmilačje, među najpoznatijim na našim prostorima, Kondžilo kod Teslića, Presnače kod Banja Luke.

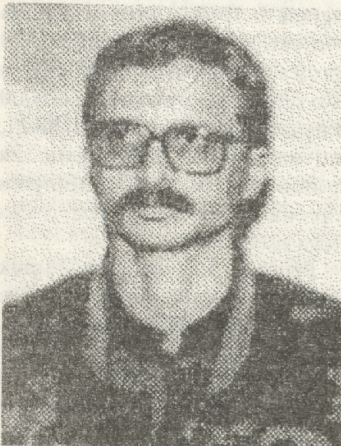
Onemogućen je rad vjerskih škola, instituta i dva teološka fakulteta. (STEČAK, XI/95)

ZA DOM HRABRO POGINULI PRIPADNICI 108. PJEŠACKE BRIGADE

Rat je po svoj prilici završio. Nakon potpisanog mirovnog sporazuma u Parizu nastupilo je, u svakom slučaju, jednogodišnje mirovno razdoblje u BiH koje će osigurati snage NATO-a. U Posavini, točnije u općini Ravne-Brčko, borbene crte su već odmaknute na dva kilometra s obadje strane a 1. oklopno-mehanizirana brigada IFOR-a razminirava teren u međuprostoru između dviju borbenih crta.

Iako je češći običaj da se na početku mirovnih razdoblja, bar u tom početnom periodu "teška prošlost" ostavi na neko vrijeme da miruje, mi ćemo se ipak podsjetiti na ono najteže što su Hrvati u Posavini izgubili, a to su ljudski životi bojovnika Hrvatskog vijeća obrane 108. pješacke brigade Ravne-Brčko.

Martin SLUGANOVIĆ
(13. XII. 1962. - 25. VI. 1994.)

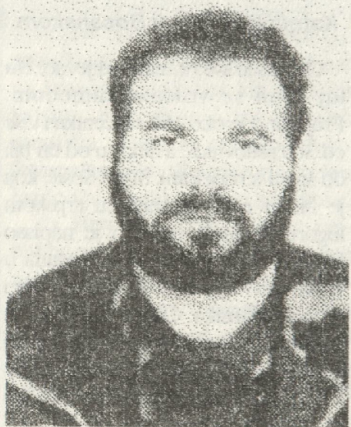

Kao zapovjednik III. bojne poginuo je na izviđanju u rejonu Podbara u Poljacima. Prije toga obavljao je dužnost načelnika Sanitetskog stožera Operativne grupe brigada II. korpusa Armije BiH. Prema riječima njegovih suradnika u tom periodu izradio je veoma kvalitetan Sanitetski priručnik za obuku bolničara u

ratu. Po zanimanju je bio vojni starješina (poručnik) u bivšoj JNA, završivši Višu medicinsku školu. Bio je oženjen i imao jedno dijete.

Krajem ožujka '93. godine prihvatio se zadatka rekonstruirati raspadnuti VI. bataljun nakon gubitka Ulica, Vukšića i Donjeg Rahića. Sa svojim specijalnim vodom postavljao je posebne zamke neprijatelju, naime, minska polja je polagao na četničkoj strani. Poginuo je prilikom izviđanja sa svojim specijalnim vodom, naletjevši na nagaznu rasprskavajuću minu, pogođen gelerom u glavu. Treća bojna sada nosi njegovo ime. Sahranjen je u rodni Vitanovića.

IVO VILJUŠIĆ
(poginuo, 6. X. 1992.)

Krajem '91. kada je rat u Hrvatskoj već bjesnio. Bio je u Hamburgu i odlučio se vratiti. U Bijeloj se dobrovoljno priključio tadašnjem rezervnom sastavu policije te sudjeluje po izbijanju rata u formiranju seoskih straža, osiguranju dopreme prvih pušaka i organiziranju borbenih crta. U svoj dom prima veliki broj izbjeglih osoba iz već okupiranih hrvatskih sela općine Ravne-Brčko. Kao zapovjednik satnije, krajem kolovoza pomaže pri oslobađanju Cerika kao i Bukvika. Prilikom napada na Porebrice, u velikoj želji da uništi jedan četnički rov, pao je pokošen četničkim rafalom.

Mato JURIĆ
(29. XII. 1966. - 28. XII. 1992.)

sudjeluje već i u ratnim događanjima u Hrvatskoj, kao pripadnik brigade "Tigrova", na bojišnicama u Brodu, Šamcu, Orašju i drugdje. Pomaže svojim savjetima prilikom formiranja obrambene crte u Dubravama te u obučavanju bojovnika. Nakon nesretne pogibije 2. satnije II. bojne je uzela njegovo ime.

Ivan MARTINOVIĆ
(1. VIII. 1963. - 19. VIII. 1992.)

poginuo je na crti u Dubravama. Po zanimanju prije rata bio je otpravnik vlakova, završivši u Sarajevu srednju školu za prometno-transportnog tehničara. Neko vrijeme je bio aktivan u Interventnom vodu, odlazeći na kritična mjesta crte. U noći, nešto prije 21 sat, smrtno je pogođen gelerima granate odlazeći zamijeniti svoje suborce u rovu.

Petar KNEŽEVIĆ
(23. VI. 1967. - 27. IV. 1993.)

iz Donjeg Vukšića. Po dužnosti je bio vojnik-strijelac u VI. bataljunu (kasnijoj 2. satniji III. bojne). Neoženjen. Prilikom snažnog napada neprijatelja na zaselak Tomanove u Poljacima, jedna tenkovska granata pogodila je grudobran njegove zemunice odakle je djelovao mitraljezom i usmrtila ga. Sahranjen je na mjesnom groblju u Donjoj Skakavi.

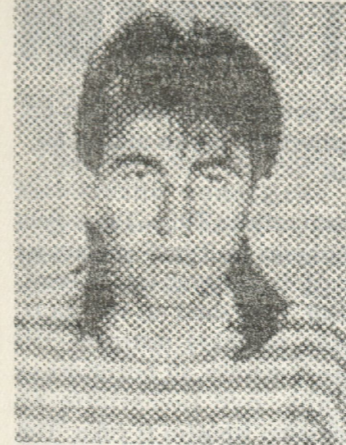
Marko ROĐAKOVIĆ
(25. IX. 1971. - 16. V. 1993.)

rođen je u Dubravama. Kao ugostitelj otišao je na rad u Švicarsku, odakle se vraća početkom rata u BiH. Bio je pripadnik II. bojne, a kasnije i pripadnik Izviđačko-diverzantske skupine te sudjeluje u ofenzivnim akcijama u Ceriku, Bukviku, Bukovcu. Kao treći angažirani brat u HVO-u, oslobođen je vojne obveze, na što on nije pristajao. U

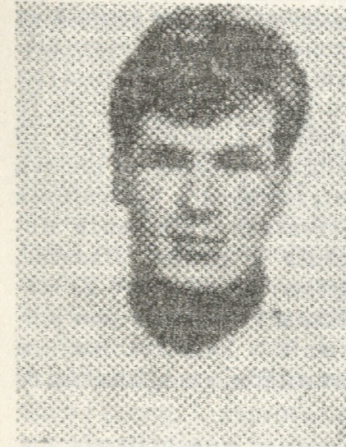
borbama za povratak Dizdaruše, prilikom pretrčavanja, smrtno je pogođen od zalutalog metka.

Juro GRGIĆ
(22. IV. 1961. - 31. I. 1993.)

je rođen u Gornjem Zoviku u mnogobrojnoj obitelji. Uključuje se u seoske straže, a zatim postaje član Manevarske satnije te staje u obranu Hrvatskih Dubravica. Bavio se i izvornom glazbom. Prilikom žestokih napada na Gornji Vukšić, Juro pogađa geler minobacačke granate.

Marko TUNJIĆ
(poginuo 21/22. VII. 1993.)

iz Hrvatskih Dubravica. Bio je pripadnik II. bojne, a poginuo je za neprijateljske ofenzive na Boderište.

Pejo ŠARČEVIĆ
(poginuo 21/22. VII. 1993.)

iz Donjeg Zovika. Bio je pripadnik II. bojne, a poginuo je za neprijateljske ofenzive na Boderište.

Mijo Gudeljević
(10. III. 1963. - 29. VIII. 1992.)

rodio se u Hrvatskoj Špionici. Završio je Vojnu akademiju u Beogradu. Organizira obranu u Špionici i prvu postrojbu. Pomaže pri nabavci naoružanja, obučava vojno sposobno pučanstvo Hrvatske Špionice, Cerika i Tutnjeva. Gine neposredno poslije osvajanja Cerika, prilikom izvlačenja poginulih bojovnika, Ive Veseličić i Ive Dežić. Sahranjen je na rimokatoličkom groblju u Hrvatskoj Špionici.

Niko ŠIMIĆ
(1948 - 1992.)

rodio se u Donjim Hrgovima. U postrojbe Hrvatskog vijeća obrane protiv srpske agresije bio je uključen od samog početka obrambenog rata. Poginuo je na Ceriku.

Tomo RELATIĆ
(21. VI. 1941. - 17. VI. 1992.)

Hrvatski Glasnik, siječanj 1996.

Osvrt IFOR DOLAZI ZACEMENTIRATI MIR

Rat, proljeće '92 - kasna jesen '95. izgleda da je poslije "bezbroj" prekida vatre i primirja, konačno završen. U svakom slučaju, na godinu dana, pa kad u budućnosti budemo razgovarali ili pisali o ovom ratu, a on bude ponovno nastavljen i poslije godine dana mira govorit ćemo, svakako i o tom prekidu, jednogodišnjem miru.

Praviti serozne vojno-političke analize proteklog rata te izdvojiti iz njega ono pozitivno i naglasiti ono što je doprinijelo uspostavljanju ovog jednogodišnjeg mira, veoma je teško, zapravo nemoguće u jednom kraćem novinarskom tekstu. Međutim, ono što je moguće, to je, iznijeti jednu subjektivnu političku ocjenu argumentiranu u što je moguće većoj mjeri. Takvu jednu ocjenu pokušat ćemo iznijeti i mi ovdje.

Najznačajnija stvar, po nama, koja se desila za trajanja ovog žestokog i prljavog rata, a gledano iz perspektive ovog mirovnog sporazuma, jest jače angažiranje SAD u ovom ratu. Ono počinje sa stvaranjem Federacije BiH, a na izričitu političku inicijativu SAD. Toliko i takvo političko angažiranje SAD bilo je znak da su one "zagrizle" u ovaj ratni sukob i da će ći u njegovo rješavanje do kraja, jer sada u njemu nalaze i svoj vlastiti interes. Iz tako velikog političkog angažiranja SAD, mogu se, smatramo, izvesti sljedeći relevantni zaključci:

1. Objektivno je propao srpski plan o stvaranju tzv. Velike Srbije, pa su i javnosti i političko vodstvo Srba, htjeli - ne htjeli, morali odustati od megalomanskog plana o stvaranju nekakve velike srpske zemlje.

2. Time su i bosanski Srbi "izgubili tlo pod nogama" u odnosu na Srbiju i više nisu mogli odbijati plan Kontakt-skupine na ime planova o Velikoj Srbiji čime su bili vezali i dio srpske političke javnosti i da će ći u njegovo rješavanje do kraja, jer sada u njemu nalaze i svoj vlastiti interes. Iz tako velikog političkog angažiranja SAD, mogu se, smatramo, izvesti sljedeći relevantni zaključci:

1. Srbiji su propali planovi o stvaranju Velike Srbije, ali je svijet zaštitio i nije dozvolio uništenje srpskog entiteta u BiH, iako su to hrvatsko-muslimanske snage mogle učiniti.

2. Hrvatska je dobila Hrvatsku, ali i zaštitila Hrvate u BiH kroz Federaciju BiH.

3. Muslimani su dobili cjelovitu BiH (neke važnije funkcije jedinstvene BiH), ali i Federaciju BiH zajedno sa Hrvatima.

Tako su, na taj način i u tolikoj mjeri, sve strane u sukobu ipak bile zadovoljne i rat se, bar na godinu dana, mogao završiti. I na kraju ostala je još jedna važna stvar. Čuvaj taj mirovni sporazum mora se učvrstiti odlučnom i snažnom vojnom silom: Snagama NATO-a i IFOR-om, mirovni sporazum morao se na neki način, na žalost, zacementirati.

Počivali u miru!

**Pripremio:
Romeo KNEŽEVIĆ**

1. Da su SAD u tom ratnom sukobu izabrale stranu za koju će se angažirati, što je u svakom ratu za njegovo rješavanje veoma važno;

2. Da su zaustavili ratni sukob unutar istog rata, između Hrvata i Muslimana i

3. Da su našli i političko rješenje za sukob između Muslimana i Hrvata.

Sve što se dešavalo poslije toga bilo je kretanje u pravcu rješavanja u tom smislu, naročito mirovni plan zemalja Kontakt-skupine.

Ono što je bilo od skoro jednake važnosti za razrješenje ratnog spora na prostoru BiH, ako ne i važnije, jest uspjeh Hrvatske vojske u ratu protiv pobunjenih Srba u Hrvatskoj, kao i uspjesi Federacije BiH u zapadnoj Bosni. Tim uspjesima postiglo se je sljedeće:

1. Objektivno je propao srpski plan o stvaranju tzv. Velike Srbije, pa su i javnosti i političko vodstvo Srba, htjeli - ne htjeli, morali odustati od megalomanskog plana o stvaranju nekakve velike srpske zemlje.

2. Time su i bosanski Srbi "izgubili tlo pod nogama" u odnosu na Srbiju i više nisu mogli odbijati plan Kontakt-skupine na ime planova o Velikoj Srbiji čime su bili vezali i dio srpske političke javnosti i da će ći u njegovo rješavanje do kraja, jer sada u njemu nalaze i svoj vlastiti interes. Iz tako velikog političkog angažiranja SAD, mogu se, smatramo, izvesti sljedeći relevantni zaključci:

1. Srbiji su propali planovi o stvaranju Velike Srbije, ali je svijet zaštitio i nije dozvolio uništenje srpskog entiteta u BiH, iako su to hrvatsko-muslimanske snage mogle učiniti.

2. Hrvatska je dobila Hrvatsku, ali i zaštitila Hrvate u BiH kroz Federaciju BiH.

3. Muslimani su dobili cjelovitu BiH (neke važnije funkcije jedinstvene BiH), ali i Federaciju BiH zajedno sa Hrvatima.

Tako su, na taj način i u tolikoj mjeri, sve strane u sukobu ipak bile zadovoljne i rat se, bar na godinu dana, mogao završiti. I na kraju ostala je još jedna važna stvar. Čuvaj taj mirovni sporazum mora se učvrstiti odlučnom i snažnom vojnom silom: Snagama NATO-a i IFOR-om, mirovni sporazum morao se na neki način, na žalost, zacementirati.

Romeo KNEŽEVIĆ

GOSPODARSKI RAZVOJ U ČETIRI PRAVCA

Ratno vrijeme je pokazalo da općina Ravne-Brčko, odnosno njeni žitelji mogu preživjeti od svoga rada, odnosno od zemljoradnje. Međutim, za bolji život potrebno je zaokružiti procese proizvodnje od poljoprivrede, preko industrije, trgovine, do uslužnih djelatnosti - ističe Mijo ANIĆ, načelnik općine.

Gosp. Mijo Anić

Novinarska radoznalost nas je odvela u općinu Ravne-Brčko, ponajprije zbog stacioniranja snaga IFOR-a na ovom teritoriju. I zaista, središnje područje sela Dubrave i prostori koje su zaposjeli pripadnici 2. oklopne brigade IFOR-a, njih oko 1.500, najprije pada u oči. Istina, Ameri su sa svojom silnom opremom doslovce zagazili u posavsko blato, ali mu se nisu predali. Iako u blatu do ušiju, rutinski su obavljali svoje poslove i uspostavljali prve kontakte sa mještanima. O tome što njihov boravak na ovom lokalitetu znači za općinu Ravne-Brčko, načelnik Mijo ANIĆ, kaže:

- Žitelji ovog kraja i od ranije su Amerikance doživljavali kao prijatelje. U prvim kontaktima sa časnicima IFOR-a došli smo na stajalište da moramo učiniti sve, biti dobri domaćini, ali i profitirati. Na žalost neće to biti očekivani i željeni profit, jer je riječ o vojnoj formaciji koja je sa sobom dovezla ama baš sve što im treba. Ipak nešto

će se zaraditi od zakupnine zemljišta koje su zaposjeli, prodaje električne energije, vode i komunalnih usluga. Možda će kasnije biti prilika i za prodaju voća i povrća, te servisnih usluga.

Načelnika Anića pitamo za gospodarske planove općine?

- Proteklo ratno vrijeme je pokazalo da općina Ravne-Brčko, odnosno njeni žitelji, mogu solidno preživjeti od svoga rada, odnosno od zemljoradnje i stočarstva. Međutim, za bolji život potrebno je zaokružiti procese proizvodnje od poljoprivrede, preko industrije, trgovine do uslužnih djelatnosti. Na prvom mjestu je razvoj poljoprivredne proizvodnje, na drugom razvoj industrijskih preradaivačkih kapaciteta, na trećem razvoj trgovine kao zasebne gospodarske djelatnosti i na kraju, ali vrlo značajno, uslužno-zanatske djelatnosti.

U razvoju i unapređenju poljoprivredne proizvodnje pošlo se od činjenice da je 90 posto općinske teritorije ravničarskog karaktera, a i od dosadašnjih iskustava vrijednih žitelja. Svjesni toga da je sve te proizvode moguće preraditi i višestruko zaraditi počelo se pripremati za industrijsku proizvodnju i to od onog trenutka kada su Hrvati iz Bosanske Posavine postali svjesni da su obranili svoju rodnu grud.

- Orjentirali smo se na preradaivačke pogone manjeg kapaciteta, odnosno srazmjerne sirovinskoj osnovici. U prvom planu je pogon za preradu povrća financijski "težak" oko 400 tisuća maraka, zatim mljekara koja će po predviđanjima koštati 150 tisuća maraka te mlinsko-pekarski kapacitet za koji nam je potrebno 150 - 200 tisuća maraka. Naporedo sa ovim zahvatima je i reguliranje

korita rijeke Tinje. Taj projekt moramo realizirati etapno, jer je riječ o izuzetno velikoj investiciji. Pred sami rat smo za izradu projekta potrošili 350 tisuća maraka, ali, bez obzira na iznos, ove investicije ne smijemo ispustiti iz ruku. Tim prije što uz, tako rečeno, klasičnu poljoprivrednu proizvodnju, profitabilan posao možemo napraviti sa uzgojem ljekobilja i bilja za farmaceutsku industriju - dodaje gospodin Anić.

Lijepo zamišljeno, ali teško ostvarljivo!

- Jest teško, ali nije neostvarljivo - sa smiješkom komentira naš sugovornik. Američka humanitarna udruga LWF odobrila je sredstva u iznosu od oko 10 milijuna maraka za obnovu infrastrukture i porušenih privatnih stambenih objekata za općine Gradačac, Brčko i Ravne-Brčko. Sa susjednim komunama smo potpisali Deklaraciju o prioritetima zadataka koji će

IFOR na straži
Snimio: N.J. Ivanović

pomoći normalizaciji življenja. Neke objekte ćemo graditi zajedno sa susjedima iz Gradačca i Brčkog, a neke sami. Očekujemo i druge inozemne donacije za obnovu i razvoj, a sasvim je izvjesno da će i pojedinci ulagati u proizvodne kapacitete.

Opet moramo reći lijepo i ambiciozno zamišljeno i projektirano. Međutim, bez ljudi nema posla - niti ima tko raditi, niti se ima za koga raditi.

- Ne bih htio naređivati ili biti krivo shvaćen, ali žitelji sela općine Ravne-Brčko moraju se vratiti na svoja ognjišta. Najprije se moraju vratiti oni čije su kuće i gazdinstva na teritoriju Federacije, a zatim i oni čija su imanja, odnosno kuće i gospodarski objekti u tzv. tampon zonama. Pogotovu što inozemni donatori neće uložiti sredstva ako na tim prostorima nema živih ljudi. Tijekom siječnja i veljače organizirat ćemo sastanke sa našim ljudima u Hrvatskoj i upoznati ih sa aktualnom situacijom. U krajnjem slučaju i obvezati ih na povratak. Bez ikakve samohvale, ali ako su bojovnici i časnici HVO-a branili i obranili općinski teritorij, sada se i ostali moraju uključiti u obnovu i razvoj. U suprotnom, mnogi naši planovi će pasti u vodu.

Što će biti sa srpskim selima u tampon zoni s ove naše, federalne strane, a i dublje? U svemu ovome nameće se i pitanje neriješnog statusa Posavine.

- Predvidjeli smo da u uputimo javni proglas da se susjedi Srbi vrate svojim kućama, naravno oni koji nisu ratni zločinci, ali uz reciprocitet za Hrvate i Bošnjake. Uz to, u sve projekte ulazimo s vjerom da ćemo u rješenju posavskog pitanja imati nesmetan izlaz na Savu. U suprotnom, mnogi planovi će se morati mijenjati.

N. J. IVANOVIĆ

ARBITRAŽA - POMIRLJIV NAČIN RJEŠAVANJA SPOROVA

Europa je bila i ostala mali dio svijeta, ostali svijet nije Europa, zato nas daleko manje poznaje, čude se našim plaču. Danas mi plačemo, a sutra će netko drugi plakati, gorčim suzama, gorčim plačom, gorčom tugom... drugi će tužno Europu prizivati, Europa ih neće čuti! Europo... nemoj reći nisam znala, nisam čula!

Čovječe, tebi, ne Europi, ovo pišem, pokušaj pročitati, pokušaj zapamtiti, zabardati! Nekada, ne tako davno živjelo je jedno nedonošče zvano Jugoslavija. Imalo je mnogo skrbnika, mnogi su ga njegovali ali i prije rođenja ono je bilo zaraženo neizlječivom bolešću zvanom "prevelika razlika, da bi bilo isto".

Poslije I. velikog rata mudri oci rekoše: Dijete je živo i može lijepo napredovati. I bi Jugoslavija, istinabog kraljevina, ali dođe vrijeme II. velikog rata i dijete sklopi svoje crnomrtve oči. Kao da ga nikada nije ni bilo. Pobjednici rata prisvojiše sebi pravo Stvaranja i Udahnuse život novoj Jugoslaviji. Čudo ne potraja ni pedeset godina, opet agonija, opet patnja, strahote... smrt! To Europa nije htjela čuti, nije htjela znati. Vrsni europski političari tvrdili su: "lijepo je to naše djelo, neka bude uzor drugima. Nerazumne treba urazumiti s malo sile i sve će biti u redu".

Čovječe, zar doista vjeruješ Europi da nije znala da je davno prije mojih pređa, Drina bila Zapadna međa!

Sve strahote, poniženja, uvrede, bol zadate mom narodu, nanesene su uz znanje Europe i dobrog dijela svijeta. NIJE li se vidjela spaljena, silovana, iseljena, razrušena Posavina? Pored svih paklova koji su se nama desili tvrditi - nije se znalo, ne da je van razuma, nego je izravno u službi pakla! Bili smo na putu vraćanja zla tamo odakle je zlo i došlo, ali moćni svijet se uplašio naše "nemoći" i rekoše dosta. Nudi nam mir, nudi nam neizmerno bogatstvo i sreću, nudi nam se ARBITRAŽA. Čovječe, u ovom ratu prošao sam dio Posavine od Brčkog i Rijeke Zovičice do Orašja i Save, puta Ormanica - Županja, dosta vidio. Sada se taj i ne samo taj dio Posavine nudi za arbitražu!

Ne tako davno bilo je razgraničenje između Italije i bivše Jugoslavije. Razgraničenja su vršili stručnjaci i neizbrisivo mi je ostalo u sjećanju... prevagnu odnose: groblja, crkve, škole, toponime što imamo u ovom dijelu Posavine? Stvarno, što ima ovdje? Pođemo li putem Brčko-Lončari, desno je rijeka Sava, lijevo je planina Majevica. Tko tu obitava stoljećima, tko će arbitrirati?

Od Brčkog do Krepšića na desnoj strani puta nema naselja izuzev nekoliko obiteljskih kuća u Goricama, inače cijelo selo je smješteno lijevo prema Majevici. U selu ima crkva, škola, seosko groblje na samom ušću Tinje u Savu, na malom brežuljku, gdje su nekada sahranjivani i žitelji iz Duboke Posavine za vrijeme velikih poplava. Danas vjerojatno tu ima bosanskih Srba, inače prije ovoga rata u Goricama su isključivo živjeli

Hrvati. Na lijevoj obali Tinje, koji kilometar udaljeno od Gorica, nalazi se selo Krepšić. U selu je prije rata bila katolička crkva, groblje, škola i podzemna vojarna. Bilo je i srpskog pučanstva, ali nisu imali ni crkve, ni škole niti groblja. Tko danas tu živi? Hrvati ne, oni su protjerani širom svijeta. Kako ćeš presuditi, ti, koji budeš presuđivao?

Na desnoj obali Kunave, tik uza put prema Lončarima je selo Marković Polje, koga se rado sjećam po vodenici na Drenavi, gdje je moj pokojni otac imao udio, a nerado zbog izginule mladosti u ovom domovinskom ratu.

Lončari, to je već općina Orašje, to se vjerojatno neće arbitrirati. Nadalje uz samu cestu do Tuzle nema nijedno čisto srpsko selo. Istina par kilometara od ceste, na desnoj strani od Orašja nalaze se srpska sela: Donji i Gornji Žabar. Srbi vole mijenjati imena sada su to Pelagićevo i Porebrice.

Prugom Ormanica - Brčko nema sela sa srpskom većinom. Željeznička postaja Bukvik nije u Bukviku nego u hrvatskom Prijedoru. To bi se sada konačno i zauvijek moralo znati!

Na tisuće granata razaralo je Posavinu, posavska sela: Dubrave, Bijelu, Hrgove, Laništa, Blaževac! Tko se ne sjeća lijepo kapelice i groblja na desnoj strani puta za Orašje u Blaževcu? Može li se uopće govoriti, razmišljati o Posavini, a ne sjetiti se Ulica, Donjeg i Gornjeg Vukšića? Divnih sela, prelijepih crkava, škola, park-grobalja. Kada će Donji Rahić ponovno biti nastanjen hrvatskim pukom?

Došlo je vrijeme mudrosti, vrijeme prizivanja svega hrvatskog i bošnjačkog u općini Brčko - od imena, grobalja, gradnje kuće, škole, crkve, džamije, nošnje. Gospodo, naši eksperti, tražite i najmanji dokaz o svim žiteljima brčanske Posavine pa će ARBITAR neprijeporno donijeti odluku, onako kao što Posavljaci i zaslužuju!

Bosna je branjena i to zaista krvavo u Boću, Donjim Dubravicama, Zoviku, nadasve veličanstveno u Boderištu! Dozvoljeno je pogriješiti, neoprostiv ljudski grijeh bio bi to zaboraviti i u miru ne obraniti! Nadam se i uistinu vjerujem, bit će Posavina ono što je i bila, ukras Bosne, dragulj, zemlja dobrih ljudi, Posavljaka.

Ratna je mudrost - idi mudro ne pogini ludo - neka nam sada mudrost bude - sve znanje uma svog upotrijebit ću za unuke svoje, za Posavinu moju! Ne gubite vjeru, nadu VI koji ste podnijeli golgotu rata u zemunici, vidjeli smrt u najgorim prizorima, vjerujte u mudrost mudrih, pravičnost arbitara.

Nemojmo se kleti - vratit ću se - vrijeme povratka je došlo i poradi toga, Posavljake, održi zavjet dat mrtvim - dođi i obnovi njihove grobove, crkve i škole, obnovi dom svoj gdje si prvi put plačem pozdravio najbliže svoje. Održi zakletvu svoju - ne dirajte mi ravnice, jer ja ću se vratiti... vrijeme povratka je ne samo blizu, ono je za mnoge već došlo!

Luka KNEŽEVIĆ

BRANA ZA MAJORIZACIJU

Općina "Soli" po jednoj varijanti imat će 25.000, a po drugoj oko 30.000 pučana. Najprije jedna, a kasnije više društvenopolitičkih zajednica. Urbani dio Tuzle, grad, treba biti zajedničko blago, a Tuzla bi se organizirala kao zajednica općina. O "drugoj strani" ovisi koliko bi sadašnja općina Tuzla imala društveno-političkih zajednica

Hrvati u Tuzli, Živinica, Lukavcu, Srebreniku i Loparama, koji su u prethodnom sustavu bili organizirani po sistemu "Hrvate u rezervate", i koji su uvijek mogli biti nadglasani i majorizirani, konačno su donijeli odluku da se okupe u jednu, dvije, ili tri nove općine. To je priopćeno na posljednjoj konferenciji za tisak u Županijskom odboru HDZ "Soli", kojoj su predsjedavali Ivo Andrić Lužanski, i Pejo Banović, predsjednik i dopredsjednik odbora, Marjanko Divković, glasnogovornik i Rado Pejić, tajnik. Pošto je saopćeno da je gotov elaborat o osnivanju novih općina s hrvatskom većinom, mi smo se koji dan kasnije obratili dvojici čelnika da nam daju osnovne podatke u kojem pravcu će se odvijati aktivnost na oformljenju novih dpz.

Razlog koji su naveli Županijski odbor HDZ "Soli" da pokrene inicijativu za formiranje novih općina (bez predznaka hrvatske) su pravo koje propisuje novi Ustav Federacije BiH. Riječju, radi se o razvoju lokalne samouprave, i pravu svakog naroda da njeguje svoje vrednote. Dalje, cijeni se da Hrvatima ovdje nema opstanka bez sigurnih garancija da će biti svoji na svome. Bez tih garancija neće se kućama vratiti prognani i raseljeni.

Stručna grupa sve relevantne podatke stavila je na papir. Tu su nove mape općine Tuzla, statistike, grunt, popisi i naselja iz susjednih općina (Živinice, Lukavac, Lopare i Srebrenik) koja imaju hrvatsku većinu, i koja će moći biti u novoj općini "Soli".

No, za početak bit će to sve jedna nova društveno-politička zajednica, pojasnio nam je jedan od učesnika u izradi Elaborata, gospodin Pejo Banović, novi predsjednik Općinskog odbora HDZ "Soli" Tuzla. Kako se vidi, Hrvati Tuzle ne žele dijeliti urbane sredine,

znači gradove, ulaziti u njihove kvartove, jer žele da ti dijelovi općina ostanu zajedničke cjeline, nacionalno izmiješane, ali samo pod uvjetom da se Tuzla konstituirala kao zajednica općina, da se sve vrednote, do sada izgrađene i stečene, i dalje zajednički koriste, da zajednički ostanu fakulteti, medicinske ustanove, škole, da imaju jednu gradsku

Razlog koji su naveli Županijski odbor HDZ "Soli" da pokrene inicijativu za formiranje novih općina (bez predznaka hrvatske) su pravo koje propisuje novi Ustav Federacije BiH. Riječju, radi se o razvoju lokalne samouprave, i pravu svakog naroda da njeguje svoje vrednote. Dalje, cijeni se da Hrvatima ovdje nema opstanka bez sigurnih garancija da će biti svoji na svome. Bez tih garancija neće se kućama vratiti prognani i raseljeni.

skupštinu i da svi u njoj participiraju i odlučuju. Prema tome, prognoze zlobnika da Tuzla ide stopama Mostara, neće se obistinuti, iako nije mali broj onih koji bi željeli da se iskažu i na ovom poligonu. Kao i cijelo vrijeme rata, i nakon prvih demokratskih izbora, Tuzla ostaje zajednička sredina, multietnička, i prava bosanska.

Kada je riječ o privredi, i tu će svuci blago lako podijeliti. Činjenica je da su najveći i najjači tuzlanski privredni potencijali izgrađeni na gruntu koji je bio u posjedu Hrvata (tuzlanska privreda izgrađena i 76 odsto na gruntu ovog naroda). Pa ipak, iako pravična naknada vlasnicima nikada nije isplaćena, nitko u prvi plan ne ističe to pravo, jer podignuti rudnici i tvornice "Mramor", "Lipnica", "Bukinje", tvornice TE "Tuzla", "Polihem", "Siporeks", "Guming", "Autosobračaj", "Stolarija", po stajalištu Županijskog odbora HDZ "Soli", su zajedničko dobro i zajednički će se i dalje koristiti. Zajednički

će se, naravno, i reprivatizirati ta imovina. Velike i značajne tvornice, uostalom, i neće biti u domenu upravljanja i oporezivanja općina, nego veležupa, države, ili će biti prodato u privatni sektor. Općine, po novom Ustavu Federacije, su praktično MZ. Otuda i potreba da se one reorganiziraju, učine efikasnim prema građanima, urede kao zajednice

jer zašto neka nehrvatska mala naselja koja predstavljaju enklavu, ne bi bila u sastavu nove općine "Soli", ako se ona ne gradi na nacionalnim parametrima.

U HDZ "Soli", Kantonalnom odboru, ne govore puno šta će biti i kako se će organizirati preostali dio općine Tuzla, sa oko 100.000 žitelja. To je stvar druge stranke, SDA. No, govori se o tome da bi se Gornja Tuzla mogla organizirati kao samostalna općina, kao eventualno i stari, ili novi grad. Sve je moguće. Ničemu ne treba fatalistički pristupati.

Kao sjedište, najizvjesnije, nove općine "Soli" pominje se naselje Bukinje, koje je nekada bilo sjedište općine, kao i Kiseljak i Breške. Da neke od tih općina nisu utopljene u mamutsku tuzlansku, smatra se da bi i stanje s hrvatskim pučanstvom u Tuzli sada bilo drugačije i povoljnije. Bukinje je, na primjer, 1961. godine imalo 2.398 žitelja, a nije ostalo kao općina. Dok su se nove općine razvile iz Lopara koje su brojale 357 stanovnika, Srbac sa 789, Srebrenik 622, Šekovići 285, Velika Kladuša 1.334 pučana. Neka tuzlanska naselja s pretežnim brojem Hrvata, kao Dragodol, Miladije, Slavinovići, Mramor, Lipnica, Pogorioci, Hudeč, Spreča, su ili poklopile industrijske zone, ili je zemljište ekspropirano bez velike naknade. To je, kažu sada analitičari, imalo i te kakvog odraza na brojnost i stabilnost Hrvata u župi "Soli". Godine 1991. u odnosu na 1910 broj Hrvata u Tuzli se povećao za oko pet, a Muslimani i Srba za oko deset puta. Sve to ima svoje zašto. Ako se danas ne stvore preduvjeti za sigurnost, kulturu, naobrazbu djece, ispoljavanje vjerskih i drugih sloboda, dobar broj Hrvata neće se kući vratiti, kaže Ivo Andrić-Lužanski, predsjednik Županijskog odbora HDZ "Soli" u Tuzli.

Mato BIKIĆ

NEZADOVOLJNI SMO NAČINOM ODLUČIVANJA

Prigovara nam se da tražimo i pravimo probleme tamo gdje ih nema, a Veležupanijski odbor SDA pet mjeseci ne odgovara na naš poziv za susret i razgovor. Općina sa hrvatskom većinom je zakonska mogućnost i realna potreba. Zašto liječnici Hrvati koji su radili u ratnoj bolnici Bosanska Bijela dobijaju otkaze?

Konferencija za tisak Županijskog odbora HDZ-a Soli, održana 19. siječnja 1996. godine u Tuzli, označila je početak predizborne utakmice. Uz to ono što su rekli Ivo Andrić-Lužanski, predsjednik i Pejo Banović, dopredsjednik Županijskog odbora HDZ-a Soli, dobro odslukava poljuljane i zahlađene odnose sa SDA-om Tuzlansko-podrinjske veležupe.

Nismo nezadovoljni brojem Hrvata u administraciji Tuzlansko-podrinjske veležupe, ali smo nezadovoljni funkcioniranjem općinskih i veležupanijskih vlasti. Ne tražimo pravo veta, ali insistiramo i insistirat ćemo na tome da budemo pitani i konzultirani. Osim toga, što se naši zastupnici zaobilaze u donošenju odluka i kadrovska rješenja se donose bez našeg znanja. Po zakonu i izbornom rezultatu, imamo pravo na imenovanje svoga člana u rukovodstvu televizije Tuzlansko-podrinjske veležupe. Nismo dobili ni jednu rukovodnu funkciju, imenovanja su obavljena bez našeg znanja. Unatoč našem inzistiranju sa Veležupanijskim odborom SDA nismo se sastali pet mjeseci. Mnogo je pitanja na koja treba zajednički i sporazumno odgovoriti i problema koje treba riješiti. Od nasilnog ulaska u uređ Županijskog odbora HDZ-a Soli prošlo je više od mjesec i pol, a policija nam ne podnosi o tomu nikakvo izvješće. Na temelju toga sumnjamo da je riječ o političkoj pozadini ovog nedjelja. Pitamo se zašto i na osnovu čega liječnici hrvatske nacionalnosti koji su tijekom rata radili u ratnoj bolnici Bijela, dobijaju otkaze u Kliničko-medicinskom centru Tuzla. Za koga su to oni radili? Od 1.500 Hrvata tuzlanskog kraja koji su tijekom rata bili u postrojbama HVO-a, Armije BiH i MUP-a, liječnici nisu jedini koji sada, u prvim danima mira, imaju problema oko povratka na radna mjesta. Zbog ovih i drugih kršenja ljudskih prava Hrvata, tražimo da jedan od ombudsmana u Tuzli bude Tomislav Ljubić, ministar pravosuđa u Tuzlansko-podrinjskoj veležupi - istako je gospodin Ivo Andrić-Lužanski.

Pejo Banović, dopredsjednik Županijskog odbora HDZ-a Soli je pojasnio neophodnost formiranja Općine Soli sa hrvatskom većinom.

Raniji politički sustav je prirodno povezana hrvatska sela geopolitički pocijepao i smjestio u tri općine. Drijenča ima u svojem zaleđu logičnu prirodnu vezu sa Tuzlom preko hrvatskih sela, a bila je pripojena Loparama. Isti slučaj je i sa Gornjim i Donjim Bistarcom, a pripadaju lukavačkoj općini. Zbog toga, a i zbog drugih potreba radi ostvarivanja prava Hrvata, sačinili smo elaborate o formiranju općine sa hrvatskom većinom, sukladno političkim dogovorima i zakonskim odredbama - riječi su dopredsjednika Banovića.

U jednom od novinarskih pitanja citirana je izjava dr Seada Jamakosmanovića, predsjednika

Veležupanijskog odbora SDA, emitirana u dnevniku Televizije Tuzlansko-podrinjske veležupe, od 23. prosinca prošle godine. Pitanje se odnosilo na zahlađenje odnosa između HDZ-a i SDA, a izjava glasi:

Što se tiče naših kontakata sa HDZ-om, njih ima onoliko koliko je potrebno. Bit problema može se tumačiti samo njihovim interesom za pravljenjem problema gdje ih nema. Tuzlansko-podrinjski kanton se ne može ni u čemu promatrati izdvojeno i u njemu se provoditi drugačija politika, nego u drugim dijelovima Bosne i Hercegovine. U kantonalnim vlastima ima više Hrvata nego što im pripada. To govori da su oni zastupljeni u vlasti,

što je jedinstven slučaj u BiH. Ovdje se ljudska prava poštuju sto-posto, za razliku od Gruda, Čapljine ili Stoca.

Odgovarajući na ovakvo postavljeno pitanje predsjednik Andrić je naglasio da HDZ nije pravio niti će praviti probleme tamo gdje ih nema, ali će insistirati na njihovom rješavanju tamo gdje ih ima, potrtavajući pitanje tko je kriv što između HDZ-a i SDA nema susreta dulje od pet mjeseci. Dopredsjednik Banović je samo postavio pitanje do kada će se u tako drastičnoj mjeri odnositi iz Mostara, Hercegovine i Središnje Bosne negativno reflektirati u ovaj kraj. Umjesto toga bolje bi bilo vrline ovog kraja reflektirati u prostore gdje je bilo oružanih sukoba između Armije BiH i HVO-a.

Kako svih raspodijeljenosti, umjesto sveh razmimoilaženja i prebacivanje krivice na drugoga, bolje bi bilo obratiti pozornost na činjenicu da smo ušli u težak period mira, i bez jedinstva političkih organizacija u ustrojstvu vlasti čeka, nas pakao.

N. J. IVANOVIĆ

KARITATIVNI RAD U ŽUPI TUZLA

Mnogi pitaju što je CARITAS, odgovaramo jednostavnim rečenicom: to je ljubav za izbjegle, prognanike, siromašne i za sve one koji su u bilo kakvoj potrebi, ili kako kaže naš gvardijan: pred sobom vidim čovjeka kojemu je potrebna pomoć i svakom je takvom pružamo prema mogućnostima CARITAS-a.

To nas navodi na slijedeće pitanje, zašto je CARITAS crkvena ustanova, na koje isto tako odgovaramo, da se ljubav za bližnjega pokazuje i ostvaruje u djelima, pružanju konkretne pomoći, a sigurno je da će sva pomoć svijeta koja stigne u CARITAS biti podijeljena onima kojima je potrebna.

U CARITAS-u djeluju ljudi koji su u stanju uočiti potrebe onih nevinih koji stradavaju, koji su izrabljivani ili potlačeni ili oni kojima treba pomoć uopće. Takvi ljudi nisu nikakvim "ogradama" sputani, nisu sebični, pa ih upravo to pokreće na akciju davanja.

U našoj župi djeluje CARITAS za sve i DJEČJI CARITAS, koji se brine posebno za najmlađe. CARITAS je uvijek na djelu. Uvijek je se njemu okupljaju oni kojima je pomoć potrebna. Uz onu duhovnu i ona materijalna pomoć nije im bila nikada uskraćena. Jasno, ako je bilo materijalnih dobara.

Za vrijeme rata taj isti župni CARITAS djeluje sve vrijeme, s mnogo truda svih djelatnika CARITAS-a. Pri tome nije, dakako, sâm. Pomažu mu dobrotnici iz cijeloga katoličkog svijeta, koji neumorno skupljaju i šalju svoju pomoć u hrani, odjeći i ostaloj robi.

Tako su nam svojom dopremom pomogli da smo pružili veliku pomoć svim izbjeglima i prognanima na području naše župe, ali i onima domaćim ljudima kojima je isto takva pomoć prijeko potrebna.

Navest ćemo samo nekoliko akcija CARITAS-a u posljednje vrijeme:

Otvorena je i radi kuhinja, koja priprema 250 obroka dnevno, a uskoro će povećati na 500.

Traje program obskrbe izbjeglica živim namirnicama. Tako su u studenom i prosincu 1995. osigurane namirnice za 2.000 izbjeglica, a na molbu Centra za raseljena lica, u siječnju 1996. smanjena je količina po osobi, a povećan je broj korisnika na 4.500.

Redovito radi dječiji CARITAS i dijeli dječju hranu za djecu do godinu dana.

Podijeljeni su božićni paketi za 7.000 obitelji, a posebno je podijeljeno 500 božićnih paketića za djecu.

Za nekoliko tuzlanskih osnovnih škola (Pazar, Slavinovići, Solina) dano je 4.000 školskih torbica sa priborom.

Nisu zaboravljene mnoge grupe, kao: Udruženje boraca, Savez slijepih, Savez gluhih, Savez za sport i rekreaciju, Specijalna škola "Kosta Popov", Udruga žena itd., kojima su dodijeljene jednokratne pomoći za Božić.

CARITAS INTERNACIONALIS je preko CARITAS-a Tuzla započeo realizaciju programa adaptacije kuća za izbjeglice iz Srebrenice polovinom kolovoza 1995. godine. Za početak realizacije programa uloženo je 80.000 DM i adaptirano je

pet objekata. U međuvremenu realizaciju spomenutog programa je nastavila Vlada Njemačke na čelu sa gosp. Arnolffom Jursa. Za realizaciju navedenog programa planirana su sredstva u iznosu od 1.000.000 DM, i to za slijedeće namjene: 600.000 DM za adaptaciju objekata i 400.000 DM za namještaj. Programom su obuhvaćene općine Tuzla i Srebrenik.

Realizacija programa teče po planu i nadamo se da će se isti privesti kraju do konca ožujka ove godine: adaptirati 70 kuća i smjestiti oko 900 izbjeglica.

Uz adaptaciju nabavlja se ogrjev, namještaj: kreveti, ormari, stolovi sa stolicama, posteljina, deke, peći, lonci, kante i dr. Uz to CARITAS Tuzla snabdjeva useljena lica prehrambenim artiklima za period od šest mjeseci.

U realizaciji spomenutog programa angažirano je pet osoba i to: arhitekt sa pomoćnikom, blagajnik - knjigovođa, menadžer i prevoditelj. Nadzor nad kompletnom realizacijom programa povjeren je gospodi Arnolffu Jursi i fra Petru Matanoviću.

SVI NA JEDNOJ STRANI

Međunarodno priznanje Hrvatske teško je išlo. Neki njoj posebno privrženi "prijatelji" pokazali su pravo lice.

Posjet W. J. CLINTONA će u povijesnoj hrvatskoj knjizi zasigurno biti ispisan na zasebnoj stranici. Slučajno ili ne, tek, dogodio se u vrijeme obljetnice međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Je li se time ispravila i nepravda nanese hrvatskomu narodu, komu su upravo SAD u početku nijekale ispravnost na referendumu 1990. donesenih odluka o izdvajanju iz Jugoslavije, a tijekom 1991. pomalo i stajale na putu njegove samostalnosti? Prisetimo li se tih događaja s početka 1992., ne možemo se oteti dojmu kako je međunarodno priznanje Hrvatske uslijedilo samo nakon dvije nepune godine od referenduma. Ali, isto tako, moglo bi se reći da bi to priznanje došlo i prije da su najutjecajnije svjetski politički čimbenici, među njima i SAD, bili složniji u procjeni realnosti svega onoga što se na ovim prostorima zbivalo kao posljedica raspada svjetskog komunističkog sustava. Naprotiv, zbog njihove kolebljivosti, pomalo i nesvesne želje za održanjem Jugoslavije, čijem su stvaranju pred kraj II. svjetskog rata kumovali, dato je svojevrsno zeleno svjetlo srpskoj strani da se čak i vojnim putem, koji je ubrzo prerastao u agresiju i genocid, Hrvatska zadrži u Jugoslaviji. Samim tim i Bosna i Hercegovina. Nova hrvatska država u to je vrijeme imala malo prijatelja u svijetu, što je hrvatskom narodu dalo posebnu odlučnost da se vlastitim snagama odupre toj agresiji. Odlučno je ustao u obranu svojih temeljnih ljudskih i nacionalnih prava, zajamčenih između ostaloga i općom poveljom ujedinjenih naroda. Treba naglasiti da su mu u tome pružali potporu i malobrojne ali u svijetu ipak dovoljno utjecajne snage. Vatikan, Njemačka, Australija, Island pa i Austrija, svojim su beskompromisnim stavovima i glade priznanja Hrvatske bili onaj djelić koji je prevagnuo na vagi pravde. Stoga i ova obljetnica međunarodnog priznanja Hrvatske ne može proći, a da se ne spomenemo imena Pape Ivana Pavla II, Genschera, Mocka i drugih. SAD, pak, su i nakon priznanja Hrvatske od Europske Unije i mnogih drugih zemalja, još malo sačekale. No, veličanstven doček priređen američkom predsjedniku u zrakoplovnoj luci Pleso, pokazao je da hrvatski narod ne pamti zlo. Clinton je bio iznenađen i zbunjen neočekivanim ambijentom. Vjerojatno se u duši zapitao da li je moguće imati ovakve prijatelje, a ne znati za njih. Manirom velikog političara i

državnika, kojemu će dobro doći glasovi višemilijunske hrvatske zajednice u Americi, brzo se snašao, sakupio snagu i zahvalio predsjedniku Tuđmanu za sve što su on i Hrvatska sačinili u Daytonu i Parizu, istovremeno proglasivši Hrvatsku najvažnijim političkim i vojnim suradnikom SAD-a u ovom dijelu Europe. A onima, koji su se ponadali (ima ih i ovdje u nas) da će Hrvate, "udariti po prstima", jasno je i glasno dao na znanje kako je hrvatska država izrasla u silu koja se mora respektirati i sa kojom se mora računati u procesima stvaranja novog društvenog poretka u Europi.

Iza Republike Hrvatske, u petoj godini njezinog priznanja, stoje impresivni rezultati. Primljena je u sve međunarodne organizacije i udruge, unatoč ratnom stanju. Nije uopće bilo lako, nekada se to činilo i nemogućim, oduprijeti se onima koji su u međunarodnoj zajednici odlučivali o embargu na oružje, UNPA i RUŽIČASTIM ZONAMA. Doneseno je bezbroj rezolucija koje su Hrvatskoj davale pravo na suverenost državnog prostora. Međutim, istovremeno s njihovim donošenjem, kod nekih utjecajnih svjetskih čimbenika, tinjala je želja za povratkom na staro stanje makar u vidu neke nove Jugoslavenske zajednice. Ipak, sve je to prošlost. Neučinkovitost "mirovnjaka" i neodlučnost međunarodne zajednice, Hrvatskoj su dali za pravo da o svojoj budućnosti odluči sama, vlastitim snagama. Tiho i strpljivo gradeći taktiku i strategiju oslobađanja svog državnog prostora, Hrvati su u svibnju prošle godine poduzeli akciju vojno-redarstvenih snaga "Bljesak" a u kolovozu "Oluju". Zapadna Slavonija, Dalmatinska zagora, Lika, Banovina i Kordun, za samo nekoliko dana vraćeni su u ustavno-pravni sustav Republike Hrvatske. Te akcije zadivile su svijet brzinom i učinkovitošću iako su izvedene, ne samo bez suglasnosti, nego i sa istina tihim, protivljenjima čak i nekih inače Hrvatskoj sklonih zemalja. Većina hrvatskog državnog prostora oslobođena je. U međuvremenu, kako je istodobno hrvatska vojska sudjelovala ili čak samostalno poduzela slične i munjevitve akcije ("Maestral" i u dijelu Bosne i Hercegovine, u kratko vrijeme, za samo 2-3 mjeseca potpuno je promjenjen odnos snaga i zadat odlučan udarac srpskoj agresiji, ne sam u Hrvatskoj, nego i u susjednoj državi. Sve je to omogućilo, reklo bi se i ohrabrilu NATO snage, da

se krene ka Parizu. Rezultat je poznat. Mirovni sporazum za BiH donesen je u paketu s rješavanjem i preostalag okupiranog dijela Hrvatske u Podunavlju.

Prošle godine su u Hrvatskoj održani i izbori za zastupnički dom Hrvatskog sabora, pa se tako i na unutarnjem planu potvrdio višestranački parlamentarni sustav i demokratsko uređenje Hrvatske. Onima koji se s ovakvom ocjenom ne slažu i koji čak traže sa strane pomoć "kako bi se u Hrvatskoj razvila demokracija i demokratski odnosi", možda je najbolji odgovor upravo onih od kojih se takva pomoć traži. Na prijemu kod predsjednika republike, u povodu božićnih i novogodišnjih blagdana, doajen diplomatskog kora mons. Giulio Enaudi između ostalog kaže: "Hrvatska je postala čimbenik mira i demokracije. Čestitamo Vam na tome i neka vam je u slast!"

Godinu 1996. Hrvatska će iskoristiti za potpuno zaokruženje svog državnog teritorija. Nadajmo se, mirnim putem, u čemu joj svesrdno pomažu i SAD. Posjet američkog predsjednika Zagrebu nedvosmisleno je to pokazao. Nadajmo se da povratak u Vukovar nije daleko. Sigurno ne tek nakon dvije godine, kako to priželjkuju neki koje često uvečer gledamo i slušamo na malim ekranima. Ako egipatski kopt i njemu slični opet pokušaju Hrvate odvući u "vode odugovlačenja i čekanja, sigurno će uslijediti odgovor "Tigrova", "Puma", "Gromova", IV. splitske i sve djece i unuka onih koji su nekada bili suprotstavljeni jedni drugima" kako to reče načelnik Vrhovnog stožera Hrvatske vojske. JER, SVI SU ONI SADA NA SAMO JEDNOJ STRANI. HRVATSKOJ!

Josip VELTE

Večernji list je u danima neposredno prije priznanja objavio karikaturu koju je načinio Franco Juri. Svojom aktualnošću i danas zaslužuje da ju objavimo, iako mislim da je Hrvatska u stanju jasno raspoznati sve one koji joj rade o glavi. Opreza nikada dosta.

Karikatura: Franco Juri

Kohl: Dosta mi je! Ja ih priznajem prije Božića! A ti?!?
De Michellis: Oh, dakako... Ja također!
De Michellis: Oh, Santo Padre, biste li ove godine mogli odgoditi Božić?

JEZIČNI SAVJETNIK

IFOR je riječ zbog koje se u zadnje vrijeme dvoumimo. Naime, u hrvatskim medijima izraz se izgovara tako kako se piše, a u bosanskim, čujemo ga artikulirano kao AJFOR. Što se tiče izgovora IFOR, to je konzistentan odnos prema engleskim skraćenicama. Ako uzmemo na primjer UNESCO, također poznatu englesku skraćenicu, biće nam jasnije. Po engleskom pravopisu, koji, nažalost, nije tako jednostavan, to bi se čitalo otprilike JUNESKOU. Pa ipak, nitko od nas tako ne izgovara.

Amerikanci koji su sada među nama, izgovaraju AJFOR, dakle poput novinara bosanskih medija, pa se ne može reći da naši bosanski novinari griješe. Međutim, ako bismo u tom pravcu htjeli imati ujednačen odnos po svim engleske skraćenice izgovarati kao Amerikanci, tada bismo morali napraviti reviziju i ispravak, niza već poznatih i na naš način izgovoreni i usvojenih, skraćenica. Dakle, pravilno je oboje, ali ako želimo imati konzistentan odnos prema ovakvim izrazima, preporučamo IFOR.

U BiH glas H je u zadnje vrijeme izazvao velike diskusije. Peta kolona, čije se djelovanje dobro osjeti i na području jezika, neumorno ukazuje na glas H kao nešto strano hrvatskom jeziku. Hrvatski jezik uvijek je poznavao glas H. Dapače! Nije loše, poradi toga, naglasiti da se u starom hrvatskom jeziku pisalo: lahko, olahkotan, mehko, mehlem, nahuditi, truhnuti, hambar, hametice, hat, mahrama. Dakle, u standardnom, suvremenom hrvatskom

pravopisu, te riječi pišu se bez H, ali treba znati da se još uvijek u nekim govorima on izgovara. U pisanju se mogu i danas, u stilističke svrhe, rabiti oblici sa H i profesori u školama ne trebaju ih ubrajati u pravopisne pogreške.

Takođe se u hrvatskom jeziku mogu napisati ove arhajične riječi sa H koje se u novije vrijeme zamjenjuje sa V ili J pa su primarni oblici (sa H) potisnuti: aždaha, buzdohan, proha, marha (riječ koja se nalazi u tekstu "Lijepe naše").

Dahćem (od dahtati)
Drhćem (od drhtati)
Kad se, kao u ovom prezentu H

preporuča.
Hrđa, zahrđalost
hrvati se, hrzati
su oblici iz hrvatskog standardnog jezika. Zbog dvojake uporabe u hrvatskoj književnosti i u narodnim govorima dopušteno je pisati oblike bez H.
Jednoć - jednoć
nekoć - nekoć
ljutić - ljutić
tekerić - tekerić
koščat - koščat
koščura - koščura
boleščura - boleščura
U novije vrijeme preovladavaju likovi sa Č, ali pravilna su oba

nade ispred Č, ostaje ne promijenjen. Ako se jednači, dobijamo oblike drščem i daščem što se ne oblika jer se smatraju izvedenicama od različitih sufiksa.
Petogodišnji - petgodišnji
četrnaestogodišnji - i četrnaestgodišnji
Ovi oblici složenica su naporedni i oba oblika su pravilna.
U novom hrvatskom pravopisu dopušta se naporedni način bilježenja riječi (i oblik s jednačenjem šumnika i onaj u kojem jednačenje nije izvršeno) u pluralu imenica na dac, dak, tac, tak.
Npr. letci - leci
zadatci - zadaci
metci - meci
devetci - deveci
Ranija jezična praksa, (hrvatskosrpska) nije dozvoljavala nejednačene oblike.

Pripredila:
Marica PETROVIĆ

DRUŠTVO "HRVATSKI DOM" TUZLA
UDRUGA "HRVATSKA ŽENA" TUZLA

DARIVALE SMO I DAROVANE SMO

Božiću. Na stolu pšenica i tri upaljene svijeće, kolači, darovi za djecu. Zvuci tambure Hrvatskog kulturnog društva "Napredak". Osmijeh na licima djece - dar za roditelje - običan obiteljski ugođaj.

Netko je rekao da bi bilo lijepo u ovom prostoru dočekati i Novu 1996. godinu. Rečeno - urađeno. U Novogodišnjoj noći nismo zaboravili našu djecu, roditelje... obitelj. Prikupljen je dobrovoljni prilog, namijenjen dječaku bez oba roditelja.

Udruga "Hrvatska žena" zahvaljuje č.s. Zdravki i Klementini i Kristijani. Zahvaljujemo Katoličkom humanitarnom društvu "Moj bližnji". Očekujemo Vašu potporu.

Odbor Udruge

Kraj godine je vrijeme kada se sumiraju rezultati. Nemamo namjeru objavljivati izvješće o radu. Namjera je potaknuti ljude na razmišljanje.

Jedna od osobina čovjeka je da daje, druga da prima. Blago onima koji mogu darivati. Vrijeme i prostor u kojemu životarimo ili živimo samo nameću veću potrebu za pružanje ruke jednih drugima.

U skladu s programskim ciljevima i zadacima Udruge "Hrvatska žena", članice ove Udruge, učinile su više posjeta prognanicima, obiteljima i samcima te više puta primile svoje članove u prostorijama Društva.

Svaki susret, uz liječnički pregled, skroman paket i riječ, je događaj i doživljaj - obostrano. Darivale smo i darovane smo. Zabilježeno u srcima, ali i fotografijom. Kad bi imale diktafon, kameru...!? Što je tu novo. To se zna. Komentar je nekih velikih.
I ZNA SE.

Treba li kazati što novo? Trebamo li se pozvati ili prozvati? (Zahvaljujemo se Caritasu Tuzla)

U prostorijama Društva "Hrvatski dom" radovala su se djeca sv. Nikoli i

Hrvatski Glasnik, siječanj 1996.

PETSTO GODINA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA Sv. PETRA I PAVLA U TUZLI

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Stoljećima do vlastite crkve

BOSANSKI su se franjevci, fratri i Hrvati u Soli, u današnjoj Tuzli, očajnički borili da si podignu crkvu. Ovdje je Franjevački samostan sv. Petra i Pavla postojao i od 15. do kraja 17. stoljeća, što svjedoči koliko su Hrvati bili odlučni da se održe i pod osmanlijskom okupacijom. I tuzlanska župa je postojala, kao župa Soli, od pamtivijeka neprekidno do danas. Katolička crkva je, inače, postojala još u 9. stoljeću, dakle, prije cijelih - 1.100 godina. Spomenut ćemo kroz što se sve prošlo od prve katoličke crkve do današnje Crkve i Samostana sv. Petra i Pavla, koji su useljeni prije točno deset godina: 17. a Crkva 25. prosinca 1985.

Soljanski Hrvati su, naime, najkasnije do 800 godina primili katoličanstvo. Župa Soli je, staroslavensko ime za tuzlanski kraj, bila tada gusto naseljena. Već u 9. stoljeću to je grad i u njemu katolička crkva. Osim katoličke, ovdje uskoro nije bilo druge vjere.

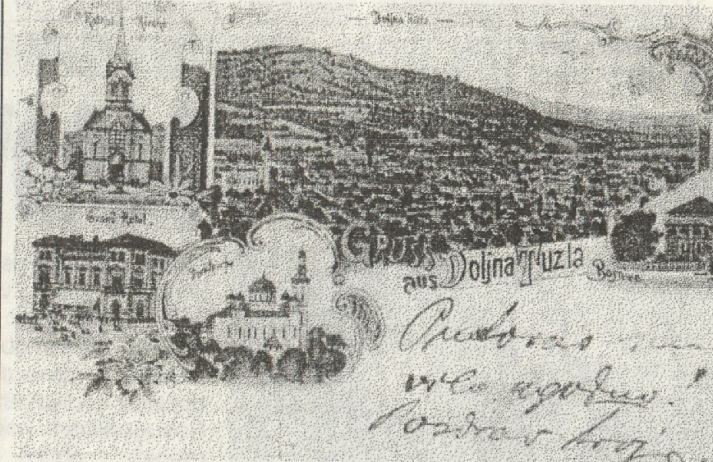
Čuvanje vjere

U vrijeme bana Borića, prvog poznatog bana Bosne, koji je drži do 1163., župa Soli dijeli i u crkvenom pogledu sudbinu Slavonije i Srijema; pripadala je u doba franačke vladavine akvilejskoj mitropoliji i kasnije srijemskoj, pečujskoj i, čak, zagrebačkoj biskupiji. U svakom slučaju, ovo je bio hrvatski katolički kraj, sa brojnim pučanstvom.

Istina, u 12. stoljeću, na području Bosne i Hercegovine pa i u solskoj banovini, snažno je djelovala vjerska sekta bogumila ili patarena. Ta srednjovjekovna bosanska crkva bila je vrlo jaka i ugrozila je katoličanstvo na ovim prostorima. Hrvatsko-ugarski kralj povjerio je, međutim, katoličkom nadbiskupu Ugrinu, da ove krajeve očisti od krivovjernih. On u solskoj banovini nastupa oružanom silom, pa su tisuće bogumila odvedene kao ratni plijen u zemlje ugarske krune i tamo nastanjene. No, u solskoj

banovini katolici su uvijek bili znatno brojniji od bogumila.

Tome je doprinijelo i vladanje srpskog kralja Stjepana Dragutina, koji je, oženjen Katarinom, kćerkom pokojnog kralja Stjepana V., a sestrom tadašnjeg kralja Ljudevita IV,

Na prvoj austrijskoj razglednici Tuzle: Crkva Sv. Petra i Pavla, u gornjem lijevom kutu

dobio, kao miraz, 1282., Soli. To je bilo veoma važno za ovaj kraj, jer je Dragutin suzbijao krivovjere, i sam prihvatio katoličku vjeru, prije 1291.

No, zauzevši Soli, kralj Raške, Stefan Uroš, sve je preokrenuo i pučanstvo ponovno krstio u pravoslavlje, premda su dotad bili katoličke vjere.

Ali, u banovini solskoj, franjevci su prešli svim silama da sačuvaju vjeru u narodu. Dizali su samostane uz pomoć puka i domaćih velikaša, vjernih katoličanstvu. Nicala su crkve u svakom naselju, a u većim naseobinama bilo ih je više, jer je naseljenost katolicima, u to doba, ovdje bila pretežita.

U solskoj je banovini bilo više crkava i dušebrižničkih postaja, iako se one još nisu zvale župama. Budući bez stalnih redovničkih kuća u ovom kraju, redovitu je duhovnu službu obavljao svjetovni kler, svećenstvo koje nije vezano uz samostan, ali je bilo organizirano u skupove, zborove.

Ovaj kraj je tek 1239. pripojen bosanskoj biskupiji. No, bez obzira na to koji se biskup brinuo za ovaj kraj, podizane su, bar u

većim naseljima, crkve.

Crkvu podignutu u 9. stoljeću u Soli, srušili su 1241. Tatai, koji su tada opustošili Bosnu rušeći, paleći i odvođeci brojno roblje. Jedan nizozemski franjevac je zabilježio da je iza tatarske provale vidio po Mongoliji mnogo robova i iz ovih hrvatskih krajeva!

Kralj Bela IV. angažirao se da pomogne postradalaj Crkvi, pa 1244. potvrđuje bosansku biskupiju, da ima pravo na desetinu u Soli, kao i da biskup i njegov

samostani: Srebrenica, Zvornik i Gornje Soli. U Donjim će se Solima uskoro pojavljivati samostan sv. Petra, dok će u Gradovrhu, kamo će prijeći iz Gornje Soli, biti samostan Blažene Djevice Marije.

Gornje Soli su dugo vremena bile poznatije od Donjih Soli, iako su oba mjesta prilikom zauzimanja od strane Turaka bila sela. U Donjim Solima župa je bila još u 14. stoljeću, ali samostan iz 1447. nije bio u Donjim nego u Gornjim Solima, no, kad je u drugoj polovini 15. stoljeća podignuta crkva sv. Petra u Donjim Solima (danas grad Tuzla) ona je izgrađena na mjestu gdje je nekada već bila crkva.

Akindžije su, turski vojnici konjanici, u ove krajeve provaljivali 1437. i 1438. Prema listu pape Eugena IV. iz 1437., oni su za dvije godine srušili i spalili šesnaest rimokatoličkih crkava i kuća. Ponegdje su to činili i bogumili, turski simpatizeri.

Akindžije su i u solskoj oblasti činili što i drugdje: odvodili su roblje, a Hrvati katolici su se sklanjali i bježali i odande gdje nisu doprle akindžije. Akindžije su povelili sa sobom u ropstvo mnogo Hrvata katolika, a svećenstvo se sklonilo, kao i većina naroda. Napušteni su svi samostani u sjeveroistočnoj Bosni i mnoge crkve. Ostao je samo poneki franjevac i svećenik glagoljaš, koji su se uspjeli sakriti. Već početkom 1460. čitava solska oblast s gradovima Srebrenicom, Teočakom i Zvornikom je potpuno u turskim rukama. Soli su se neko vrijeme nalazile između turskog i ugarskog posjeda, kao veoma širok pojas ničije zemlje, koju su turske akindžije stalno uzemiravali i stvarali strah i paniku.

Tada je cijelo ovo područje opustjelo. Kralj Ljudevit brine se 1528., da ovi krajevi dobiju posebnog biskupa.

Osmanlijska okupacija

Ovaj period u povijesti župe Soli vrlo je težak u inače teškoj povijesti bosanskih Hrvata katolika. Malo se o tome zna, malo je očuvano. Što nije stradalo od akindžija ili je bilo stradalo, a zatim popravljeno, konačno je uništeno prilikom turskog osvajanja 1463. Tada je srušeno 38 redovničkih mjesta; pošto se ne kaže "crkva", možda su crkve pošteđene, a stradali su samo samostani i župski stanovi. Svećenicima je ostalo zanemarivo malo, i to loših mje-

sta. Kada su, pak, sprečki kraj i prostor do Save oduzeti od Turaka i ustrojena srebrenička banovina, opravljeno je sve što se moglo, a nanovo sagrađeno što je bilo potpuno srušeno, bilo to crkve ili samostani ili župski stanovi. Svećenicima je u novoj banovini bilo izuzetno teško, jer nisu mogli održavati vezu s ostalom braćom u Bosni, s obzirom da Turci nisu dozvoljavali da fratri, a područja gdje su oni vladali, "podliježu fratrom drugog vladanja", i starješinstvo reda razdijelilo je 1514. provinciju na dva dijela: u Bosnu Srebrenu i Bosnu Hrvatsku. Ovaj je kraj od tada pod vikarijom Bosne Hrvatske, sve do propasti srebreničke banovine.

Nove crkve podići će se tek posljednjih desetljeća osmanlijske vladavine. Turske vlasti, naime, sve do pred kraj nisu dopuštale podizanje novih crkava. Prilično dugo vremena za turske vladavine nije bilo u Bosni nijednog svjetovnog svećenika, dok se nisu ponovno pojavili glagoljaši ili, kako su ih popularno zvali, "popovi", najčešće iz duvanjskog, danas tomlavgradskog kraja. Po gdjejoj je djelovao i na tuzlanskom prostoru.

Glagoljašima su prozvani po tome što su hrvatske knjige pisane, a kasnije i tiskane najstarijim hrvatskim pismom, glagoljicom, pa se i služba Božja na starom hrvatskom jeziku zvala glagoljaškom, a svećenici glagoljaši.

Već prilikom prvih turskih provala nestalo je svih bijeljinskih samostana. Narod je pobjegao sa svojih stoljetnih ognjišta, a s njim i svećenici.

Tako su redovnici iz naselja Labucka kraj Priboja 1533. došli u Soli, gdje je ranije bio samostan, te ga obnovili.

Također 1533., nakon rušenja zvorničkog samostana, postavljeno je zvono iz Crkve sv. Marije u Zvorniku na zvonik Crkve sv. Petra u Tuzli, gdje je ostalo sve do likvidacije tuzlanskog samostana 1690., a poslije toga se našlo na sahat kuli. Godine 1857. od udara groma zvonu će pasti na trg i napuknuti. Franjevci će ga potom prenijeti u samostan u Kraljevoj Sutjesci, gdje se i danas nalazi.

Inače, ovo zvono je izliveno u Bosni. Njegova visina je 41 cm, bez krune, i 41 cm donjeg promjera. Lijepo je oblikovano i ukrašeno gotičkim slovima, čiji je smisao nemoguće potpuno dešifrirati.

(nastavit će se)

O GRANICAMA I PROKLETSTVU

GRANICE

Po većini zemljopisnih udžbenika, granice su crte koje razdvajaju narode, države, regije, prirodno-geografske i klimatske zone. Razlikuju se prirodne, vještačke, unutarnje, vanjske, državne etničke granice itd. One se manje-više prožimaju, uvjetuje i poklapaju.

Razmatranje granica je složen znanstveni i praktički problem. Prije nego što povuku svoje, ljudi bi morali kompleksno proučiti prirodne granice. One predočavaju crte razdvajanja različitih prirodnih cjelina, ali i crte koje vežu te različitosti.

Priroda u užem smislu (planet Zemlja) i priroda u širem smislu (svemir) predstavlja fantastičan sklad tvari energije i gibanja. Od atoma i stanica pa do galaksija, svatko ima svoje mjesto, značaj i zadaću. Savršeni sustav prirode ima i odgovarajuće razgraničenje.

Naš planet je tipičan složeni sustav koji se sastoji od bezbroj različitih cjelina, međusobno povezanih ali i jasno razgraničenih, npr. Zemlju čine nekoliko unutarnjih (litosfera, plašt i jezgra) i vanjskih sferičnih omotača (hidrosfera, biosfera i atmosfera). Ako se krene od Ekvatora prema polovima smjenjivat će se jasno razgraničene prirodno-geografske (prašume, savane, pustine, stepe, šume, tundre i glacialne pustine) i klimatske zone (ekvatorijalna, tropske, subtropske, umjerene i polarne). Na cijeloj planetu naizmjenično se smjenjuju kopno i voda (kontinenti, oceani, mora, otoci i poluotoci).

Nijedna od ovih cjelina ne može funkcionirati sama za sebe niti će utjecaj jedne cjeline poremetiti funkciju druge. Sklad nije narušen i kada se u zoni ekvatora (topla ekvatorijalna klima) sretno područje stalnog leda ili daleko na sjeveru Europe zimi nezaleđena morska obala ili na visoravni Tibet ledeni lanci u kojima ključa voda. Znanost je riješila mnoge zagonetke, znanost nam kazuje da su pojave i procesi u prirodi vrlo dinamični, sve se mijenja pa i granice. Baš na primjeru promjena granica u prirodi čovjek bi morao mnogo toga naučiti. Često je jedini čovjekov argument bila sila, silom protiv prirode, silom protiv drugog čovjeka, silom sam protiv sebe.

O granicama i prokletstvu

Ništa se u ljudski život i ljudsku povijest nije tako infiltriralo kao riječ granica ili granice. Iako morfem i leksem, ali i sudbina i prokletstvo. Biblija kaže da je prvu granicu postavio Bog Adamu u Edenskom vrtu. Bila je to granica između dozvoljenog i zabranjenog. Ona se nije smjela prelaziti, plodovi drveta života nisu se smjeli jesti. Zmijska podlost, Evina lakomisenost i - Adam je pojeo zabranjenu jabuku. Od tada se ljudski život, ograničen između rađanja i smrti pretvorio u pohlepu i strast, u beskrupuloznu borbu u krv iznoj. Živjeti značilo je i znači stalno rušiti postojeće i uspostavljati nove granice. Trebalo je povući crtu između sile i nemoći, dobra i zla, spoznaje i zablude, znanja i neznanja i uspostaviti tisuće drugih važnih i manje važnih razgraničenja.

Velika nesreća ljudi bile su mjere i aršini. Ono što je za jedne bilo pravda, za druge je bilo nepravda, za jedne sloboda, za druge ropstvo, jednima molitva, drugima bogohuljenje. Ipak, najteže je bilo razgraničiti zemlju. Boreći se za životni prostor i opstanak, čovjek je silom

Nikada se na tako malom prostoru nije toliko ispoljila mržnja i desilo toliko gnjusnih zločina. Svijet je to promatrao kao da je Bosna ogromna rimska arena a Bosanci krvožedni i raspamećeni gladijatori. Ovdje su ubijani svi: ratnici i djeca, istina i pravda, podjednako rušene vojarne i bolnice, bogomolje i škole. I kad je rat zaprijetio da se proširi i poprimi katastrofalne razmjere, svjetski moćnici mašući batinom i mrkvom, promijeniti, zaustavili su ga. Još je nejasno da li je to predah ili mir. Svi razlozi zbog kojih je vođen rat, ostali su. Uspostavljene su neke nove granice koje nikada nisu postojale. Napravljena je država kakvu nitko nikad nije napravio.

uspostavljao i rušio granice, kako onaj prije 5000 godina tako i ovaj danas. Granice na zemlji su oduvijek povlačili jači i povijest granica je povijest nepravde i otimačine. Nejakim neka posluži za utjehu povijesna istina da su sva moćna kraljevstva i svi silnici propali, od egipatskih faraona do skorašnjih moćnika. Na sabliji uspostavili granice, na sabliji izgubili kraljevstvo! Ratom dobili, ratom izgubili! Takva sudbina zacijelo čeka i današnje silnike. Da li je rat prirodno stanje čovjeka i ljudskog društva! Ima li i jednog dana, od nastanka prve države do danas, bez rata i pogibelji? Da li čovjek ratuje da bi opstao? Naravno, ovakvih pitanja ima mnogo i kroz sve njih se provlači kao kuga ljudska pohlepa i kao motiv rata, njegov generator i motor. Čovjek nije otimao da bi opstao, nego da bi imao više, a to više mogao je dobiti preko tuđe zemlje i tuđih leđa. Porobljeni su mogli povratiti svoju zemlju i slobodu jedino silom i tu se krug zatvara.

Ljudska povijest se pretvorila u dugu ratnu kroniku, a na cijeloj planetu razbacana su bojišta i groblja. Zastrahujuća je spoznaja da se čovjek najviše izvještio u vođenju ratova. To je postalo znanost, zanimanje, obveza.

Danas smo na pragu trećeg milenija. Oružje je postalo toliko moćno da su ratovi i granice postali besmisleni. Još uvijek se ratuje najčešće zbog granica. Proizvodnja i transfer oružja postali su najveći izvori profita. Sjaj oružja se pretvorio u nemilosrdnu demonstraciju sile i prestiža, a male i siromašne zemlje postale su probni poligoni. Jedan od takvih poligona je Bosna i Hercegovina. Oni su ratom htjeli sve, Hrvati su samo branili svoje domove i domovinu. Za nas je bila borba na život i smrt, za svijet je to bila borba zavađenih balkanskih plemena.

Nikada se na tako malom prostoru nije toliko ispoljila mržnja i desilo toliko gnjusnih zločina. Svijet je to promatrao kao da je Bosna ogromna rimska arena a Bosanci krvožedni i raspamećeni gladijatori. Ovdje su ubijani svi: ratnici i djeca, istina i pravda, podjednako rušene vojarne i bolnice, bogomolje i škole. I kad je rat zaprijetio da se proširi i poprimi katastrofalne razmjere, svjetski moćnici mašući batinom i mrkvom, promijeniti, zaustavili su ga. Još je nejasno da li je to predah ili mir. Svi razlozi zbog kojih je vođen rat, ostali su. Uspostavljene su neke nove granice koje nikada nisu postojale. Napravljena je država kakvu nitko nikad nije napravio.

Ako preživimo ovaj eksperiment, a Bog nam podari više pameti i mudrosti, praviti ćemo Bosansku državu po mjeri dobrih ljudi?

Ivica IVANIĆ-KOSANČIĆ

DEPRESIJA

ŠTO JE TO DEPRESIJA?

Osoba koja pati od depresije osjeća se kao da je na nekom veoma tamnom i usamljenom mjestu.

Depresija se ne smije miješati s osjećajem pukog jada osobe nezadovoljne s nekom situacijom. Depresivna osoba će često ponavljati: "Na dnu sam neke mračne jame očaja" ili "Zatvoren sam u nekom tunelu".

Osjećaj gubitka i bezvrijednosti vode ljude ponekad u depresiju, isto kao i promjena posla ili mjesta boravka, kraj neke veze ili osjećaj neuspjeha iz bilo kojega razloga.

Ponekad se uzroci ovakvog stanja mogu naći u skrivenoj ljutnji ili osjećaju krivnje.

SIMPTOMI

- rano buđenje (2 ili 3 sata ujutro) i nemogućnost da se ponovno zaspe
- gubitak apetita - gubitak koncentracije
- nedostatak potrebe komuniciranja s drugima
- povlačenje u sebe, u svoj unutarnji svijet ispunjen strahovima, izolacija od drugih
- slaba probava, glavobolje i različiti bolovi u tijelu
- osjećaj "blokiranosti" i bespomoćnosti
- trajan osjećaj fizičkog zamora
- osjećaj da više ništa u životu nema i neće imati značenje

KAKO POSTUPITI?

KAKO SE USTANOVE OVI SIMPTOMI DEPRESIJE I DEPRESIVNA OSOBA NIJE VIŠE U STANJU VODITI NORMALAN ŽIVOT, ZASIGURNO TREBA POTRAŽITI STRUČNU POMOĆ.

Često depresivna osoba neće biti u stanju poduzeti bilo što u smislu traženja pomoći za sebe. Zato oni koji su joj najbliži trebaju povesti računa da bi se pružila odgovarajuća pomoć i liječenje.

Ponekad simptomi depresije mogu biti i simptomi koji prate neke druge tjelesne bolesti.

STOGA JE POTREBNO ZATRAŽITI POMOĆ LIJEČNIKA ŠTO JE MOGUĆE PRIJE KAKO BI SE MOGLI PREPISATI ODGOVARAJUĆI LIJEKOVI, AKO JE TO POTREBNO.

"NORMALNA" STRANA DEPRESIJE

Može zazvučati čudno da govorimo o depresiji kao o normalnom stanju.

Ustvari, na nju se može gledati kao na bolan, ali neophodan period vremena koji mora proći da bi osoba mogla prihvaćati i shvaćati nešto što joj se dogodilo, a što ne želi.

Od depresije mogu patiti žene i muškarci svih životnih dobi, čak i djeca i omladina.

Neki više naginju depresiji od drugih i brže ih "savladaju" događaji. Drugi pak padaju u depresiju mnogo mjeseci ili godina nakon nesretnog događaja. Ponekad i oni koji nam se čine energični i jaki, iznenada doživljavaju depresivna stanja. Ustvari, padanje u "crnu jamu" je nešto što se može svakome dogoditi.

Kada neka osoba pretrpi vrlo veliki gubitak, možda nekog svog voljenog, možda gubitak posla ili doma, često nailazi period "opiranja" kada se čini da se takova osoba dobro nosi sa životom.

Često se takva osoba bori da gurne ogromnu količinu bola, straha, ljutnje koju nosi u sebi. Naravno, bol koju nosi će prije ili poslije isplivati na površinu - i onda može nastupiti depresija. Takva osoba na kraju spozna svoje bol i tugu.

Do depresije mogu dovesti jaki, ali skriveni osjećaji povezani s događajima od prije mnogo godina, nešto iz vremena djetinjstva na primjer - ili uznemiravajući događaji iz prošlosti koji se zakopao duboko u sebi, koji deprimirana osoba nije nikada uspjela sagledati ili prihvatiti.

Nošenje velikog tereta tuge, straha, krivnje ili bola kroz život je nešto više od onoga što većina ljudi može podnijeti. Ovo posebno vrijedi kad je uzrok tome svemu rat i raseljavanje.

ZA VRIJEME DEPRESIJE, OSOBI TREBA PRUŽITI STALNU POZORNOST I POMOĆ S MNOGO STRPLJENJA I SUOSJEĆANJA

KAKO BI JE OHRABRILI DA SPOZNA, A MOŽDA I PROGOVORI O STVARIMA KOJE JOJ LEŽE NA DUŠI.

ČESTO JE U OVAKVOM PERIODU POTREBNA STRUČNA POMOĆ KAKO BI SE DEPRESIVNOJ OSOBI POMOGLO OTKRITI KORIJENE SVOJE TUGE.

IZLAZAK IZ DEPRESIJE

Postupno, s vremenom i uz pomoć obitelji, prijatelja, liječnika i terapeuta, mrak će početi nestajati. Život će opet dobiti svoju vrijednost.

I dalje će biti važna sposobnost da se prihvati i podijeli duševna bol koja je izazvala depresiju. Čim osoba počne otvoreno izražavati svoje konflikte, misli i osjećaje s kojim se borila, to znači da je bujanje njenih osjećaja i spoznaje započelo.

Postepeno, novo shvaćanje o tome kako se uhvatiti u koštac sa životom i problemima, kako starim tako i novim, mora se javiti. Možda će se stvari koje su nekad bili problemi moći bolje razumjeti i možda će se sve to moći razumjeti u svjetlu nove spoznaje.

Tada će se ponovno moći ići naprijed.

NIKADA SE NE SMIJEMO SRAMITI SVOJE DEPRESIJE. ONA SE MOŽE JAVITI U SVAKOGA.

SPOZNAJA o stvarima koje nas najviše brinu i zastrašuju u skrivenim dubinama naše duše, veliki je dar. Tada mi možemo naučiti kako se mogu shvatiti i zaliječiti ona bolna područja strahova i mraka - i kako nikada više ne dozvoliti da ona ponovno zavladaju u nama.

Depresija može suočiti osobu s ovom spoznajom i tako je izvesti iz depresivnog stanja u sretniji i pozitivniji život.

VAŽNO JE RAZGOVARATI O SVOJIM OSJEĆAJIMA S OSOBAMA KOJE NAS MOGU RAZUMJETI.

Marie Stopes International

Iz pisma Svetog Oca Pape obiteljima

Iz pisma, koje je Sveti Otac Papa Ivan Pavao II. uputio svim obiteljima. Pismo je upućeno na razmišljanje katolicima, svim kršćanima, svim ljudima koji žele dobro sebi, svojoj obitelji, svom narodu i čovječanstvu.

Prema izvješću evangelista Mateja znamo da će na Posljednjem Sudu svi ljudi čuti teške i zastrašujuće riječi: "Odlazite od Mene... Bio sam gladan, a niste mi dali jesti; bio sam žedan, a niste mi dali piti; bio sam stranac, a niste mi pružili gostoprimstvo; bio sam bez odjeće, a niste me obukli..." (Matej, 25, 41-43) Ovom nabranjanju mogli bi dodati i druge načine ponašanja u kojima je svima Isus prisutan kao **odbačeni čovjek**. Na isti način Isus se poistovjećuje s napuštenom ženom ili mužem, sa začetim i odbačenim djetetom. **"Niste me primili"**, tiču se također i socijalnih i društvenih ustanova, tiču se državnih vlada, a također i međunarodnih organizacija.

Postoji Jedan koji te neće razočarati; On te uvijek ljubi - ISUS!

USPJEŠAN POČETAK PRVENSTVA NOGOMETNOG SAVEZA RAVNE BRČKO

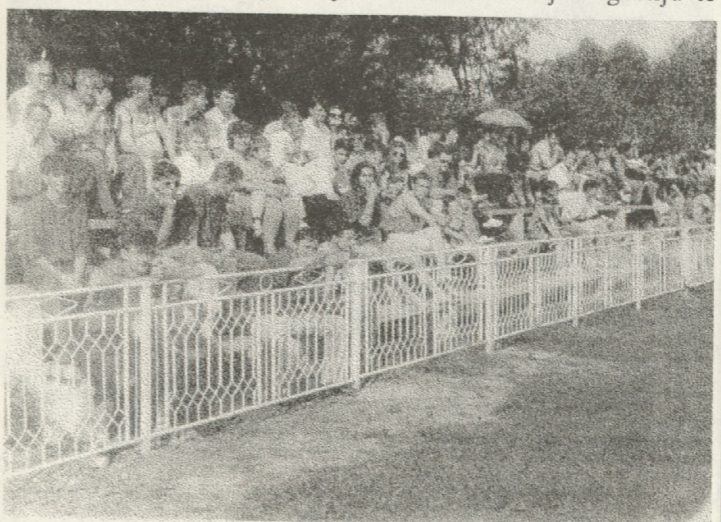
Čim je došlo do deblokade puteva kroz srednju Bosnu i smanjenja ratnih djelovanja na području općine Ravne-Brčko, nekadašnji Nogometni klub Bosanske Bijele "Mladost" je ponovno započeo sa radom. Bilo je to sredinom lipnja 1994. godine, kada je na inicijativu nekolicine entuzijasta Nikice Gluhaković, Nike Tomić, Mate Božić i drugih, pripadnika 108. pješačke brigade HVO, obnovljen rad toga kluba pod novim imenom: "Posavina 108". Klub je uključen u nezvaničnu ligu u kojoj su se natjecale ekipe s područja slobodnog brčanskog teritorija, Čelića, te Srebrenika, a za natjecanje je odabrano i prijavljeno igralište u Bosanskoj Bijeloj. Na žalost, nakon samo tri odigrana kola, zbog ratnog okruženja, prvenstvo je prekinuto. Međutim, u pripremnj sezoni odigrano je osam utakmica s klubovima iz Tuzlansko-podrinjske veležupe, a učinak je bio, 5 pobjeda, 2 poraza i 1 neodlučan susret. Utakmice su igrane sa NK "Gradina", Srebrenik, NK "Zrinski", Tuzla, NK "Rudar", Husino i sa NK "Frankopan", Špionica.

Istodobno se radilo na temeljitoj obnovi i izgradnji

NK "POSAVINA 108"
S lijeva na desno, stoje: Mijo Anić (predsjednik kluba), Ivo Veselčić, Ivo Blekić, Anto Bajrić, Marko Ageljić, Petar Jurković, Mato Božić, Marko Maglica (kapetan momčadi), Mijo Geljić (pomoćni trener), Andrija Čančarević (trener);
Čuče: Senahid Hamzić, Nikica Gluhaković, Petar Geljić, Franjo Barišić, Mijo Josipović, Jozo Mijatović, Goran Geljić i Željko Tadić.

nogometnog stadiona "Posavina 108" u Bijeloj. Nakon uspješno završenih radova, stadion je svečano otvoren polovicom mjeseca lipnja '95. u nazočnosti brojnih gostiju te

Publika na tribinama živo je sudjelovala u svim odigranim utakmicama jesenjeg dijela prvenstva

vojnih i civilnih čelnika općine Ravne-Brčko. Predsjednik Općinskog vijeća Ravne-Brčko je tom prilikom stadion svečano otvorio i prigodno, između ostalog, izjavio kako možemo biti zadovoljni činjenicom da smo u ratno vrijeme izgradili takav jedan stadion.

Ubrzo nakon toga, nekolicina športskih djelatnika sa ovih prostora (Andrija Čančarević, Nikica Gluhaković i Zvonko Marić) je formirala Inicijativni odbor (polovicom listopada '95.) koji je trebao pripremiti potrebne materijale za osnivačku skupštinu Nogometnog saveza općine Ravne-Brčko.

Osnivačka skupština Nogometnog saveza održana je 26. X. '95. u nazočnosti 18 delegata iz 6 nogometnih klubova, te g. Marka Amidžića ispred općinskih struktura. Za

predsjednika Saveza je izabran g. Andrija Čančarević a za tajnika g. Zvonko Marić. Uz to, formirane su Takmičarska i Disciplinska komisija kao i sudačka organizacija sa 6 sudaca i predsjednikom organizacije g. Nikolom Salatovićem.

Po završetku skupštine, takmičarska komisija je izvršila žrijebanje i izvukla parove Prvog nogometnog prvenstva općine Ravne-Brčko u sezoni 95/96. Općinska liga je sastavljena od 6 klubova, a prvak prvenstva će prelaziti u viši rang takmičenja u Posavskoj veležupi. Jesenji dio prvenstva započeo je početkom studenog te je nedavno uspješno priveden kraju, uglavnom, na podjednako zadovoljstvo svih: gledatelja, klubova, uprave Nogometnog saveza kao i gledatelja.

Pripremio: R. K.

TUZLA Salineatrans

TRANSPORTNO USLUŽNO I TRGOVINSKO PREDUZEĆE, EXPORT-IMPORT sa p.o.
75000 Tuzla, Partizanska 2 (Soni trg) tel. 239-438 (dij) 239-350,
ŽR. 12200-601-22662 D.R. 12200-601-9621 SDK Tuzla

hotel tuzla

LIPROM

DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA

HRVATSKI DOM
"GRADOVRH" d.o.o.

92.7 MHz

EKSPERIMENTALNO REEMITIRAMO PRVI
PROGRAM HRVATSKOGA RADIJA
OD 18-01 SAT

HAYAT

KING SIZE
Cigarettes Blend

TABACCO

d.o.o. Tuzla